

كتاب پېلگى لرى:

كتاب نامى: معاصر اوزبېك حكايه لرى

توپله ب نشرگه تيارلاووچى: محمد كاظم اميني

مقوا ديزاينى وصفحه بيزاووچى: هلال الدين بهايى

حروفچيني: تېموربېك

افغانستان قلم انجمنى نشري

باسيم بيرى:

باسيم يىلى: ۱۳۹۳

باسمه سيره سى: ()

بيرينچي باسيم

اېسلىتمه:

اوشبواتر ۱۳۹۲ يىلى چاپگه تيارلنگن ايدى. مالى امكانيت يۇقلىگى باعث نشرقيلالمه

ديم، سونگره استاد رحيم ابراهيم طلبىگه كوره (قلم انجمنى) نشراتى آر قه لى چاپ بوله

دى دېب، اولرگه چونه تدويم. ليكن بيرخيل تارفكرلى آدملر نينگ مخالفتى باعث

هنوز گچه چاپ بولگنى يۇق.

بسم الله الرحمن الرحيم

Kazim amini

معاصر اۆزبېك حكايه لري

تۈپله ب نشرگه تيارلاوچى:

محمد كاظم اميني

باش سۆز

اۋزبېك ممتاز ادبياتي باي اېسكي فرهنگي اۋتميش گه اېگه بوفرهنگي باي ميراثلر ايكي يۇلدن بيري نثري وبيري نظم آرقه لي بيزگه قدر بيتيب كېلگن. تورك خلقي جمله دن تورك ادبياتي تاريخيده بيري نچي نثري نمونه لر موندن مينگ ييل آلدين، محمود الكاشغري نينگ « ديوان الغات الترك » اثر ي زمانىگه بارىب تقيله دي . شونىنگدېك كېينگى دورلرده اوشبو معنوي خزىنه يوسف خاص صاحب نينگ « قۇتد غو بېليك » اثر ي و احمد يوگناكي نينگ « هيبه الحقايق » اثر لري بيلن بايه ييب ، كېين گي دور لرده كېنگ كولمده بو حقدە خيلمە - خيل اثرلر بېره تىلگني معلوم . موندن كېين گي دورلرده قېتگنده اۋزبېك ادبياتىده ، ناصرالدين ربغوزي نينگ « قصص الانبيا » اثر ي ، مير عليشير نوايي نينگ محبوب القلوب و مجالس النفايس ، ظهير الدين محمد باير نينگ بابرنامه سي ، شوکبي باشقه اۋنله ب نثري اثرلردن ات تۇتىش ممكن . معلوم كه ميلادى ۲۰ نچى عصر نينگ بيري نچى بريميده توركستان جمهوريتى استعمارى سياستلر باعث كېچىك جمهوريتلرگه اجره ليش بيلن ، اوغانستان اۋزبېكلرى بيلن ، اۋرته آسيا اۋزبېكلرى اره

سیده گی اېسکی تاریخی - فرهنگي رابطه و بیبرلیک اؤرته دن کټیب، آمودریانینگ ایکی تمنیده یشاووچی اولوس پرچه لندی .

افغانستانده گی معاصر اوزبیک نثري البته بیواسطه اوتمیشده گی ادبی میراثلرگه باریب تقیله دی. دیمک ، افغانستان دیب اته لگن اولکه نینگ رسمی قوریلشیدن حاضرگه قدر اوزبیک خلقي و شوکبي اوزبیک تیل وادیاتی معلوم عامللر طفیلی دیبرلی درجه ده اوز طبیعی ترقیاتی باسقیچی گه بیته آلمه گنلیگی آچیق وشو باعث بیز اخیرگی دورلرده یره تیلگن ادبی میراثلریمیز بیلن تانیقسیز قالگنمیز .

شونینگ اوچون هم اوغانستانده گی معاصر اوزبیک ادبیاتیده نثری متنلر تاریخی ترقیاتی و خصوصیتلری همده نثري شیوه لر حقیده بحث یوریتیش ینگي بیر موضوع سنه له دی واساسا اونینگ تاریخی ۱۹۷۹ نچي بیلگه قیته دی.

قؤلینگیزده گی موجود « اوزبیک معاصر حکایه لری » اوغانستانده گی معاصر اوزبیک نثری ادبیاتیدن تنله نیب، مستقل بیر نؤپلم شکلیده تیارلنگن .

محمد کاظم امینی

رحیم ابراهیم

محمد ابراهیم اوغلی محمد رحیم شمسی هجری ۱۳۳۵ ییلده فاریاب ولایتی نینگ بلچراغ تومنی نینگ گاوکی قیشلاغیده دنیاگه کیلگن. مکتب نینگ ابتدایی واورته دوره لرینی فاریاب ولایتیده بیتدیریب، کابل پوهنتونی، نینگ تیل وادیات فاکولته سیده عالی تعلیمات آلگن، فاریاب، جوزجان و مزار شریف عالی اوقو یورتلریده اوله راق استاد صفتیده درس بیرگن. ۱۳۵۴ ییلدن باشلب ایجاد ایتیشگه باشله گن رحیم ابراهیم نینگ شعرلری، ادبی و پوبلیستیک مقاله لری اوزبیک ودری تیئلریده تورلی نشریه لرده چاپ ایتیلگن.

مهاجرلیک ییئلریده، امیرعلیشیرنواپی فرهنگی انجمنی نینگ «چاوش» ناملی مجله سی نینگ مسوولیتینی اوز بوینیگه آلیب، قطار سانلرینی پاکستان نینگ پیشاور شهر یده چاپ ایتگن، او، حاضرگچه قوییده گی کنابلرنی چاپ ایتیشگه مؤفق بولگن:

۱- انسان چشم و چراغ آفرینش. ۲- دیوان محوی. ۳- ده مقاله در باره اصول نویسندگی. ۴- صور قلم. ۵- تفسیر (۱۰) قصیده فانی. ۶- چومچوقچه. ۷- رباعیات ظهیر فاریابی. ۸: شیرین. ۹: قان بیلن یازیلگن خط.

سه سیخ سوؤو (قیسقه حکایه)

قویاش پارله نیب تورگن پیتده وهوا قیزیگن زمانده، بیر تینیق بولاقنی اورمان نینگ چیتیده کوریش قنچه پاریم، قنچه هم یاقیملی، بولاق نینگ ساووق سووی دن هاووجلپ ایچیش ویوز- تیره نی تازه ایتیش قنچه هم چیرایلی قنچه هم پاریم، قنچه هم یاقیملی.میده تاشلر نینگ اوستیده اولتیریب ایقلر نی ، بولاق سووی اوچون توزه تیلگن حوضچه لرده اوزه تیش ، قنچه هم یاقیملی ، قنچه هم چیرایلی. آرقه بین توشیب سایه ایزلب یورگن قوشلر نینگ بداققه اوچیب اوتیشی نی کوریش ، قنچه هم یاقیملی وقتنجه هم پاریم.

ایقلر نینگ چشمه یا اریق نینگ سویده بولیب، جوجه لریگه اوقه ت کیلتیره یاتگن اوچقولر محبت وفداکارلیگی وقوشچه لر قووانچینی کوریش قنچه هم چیرایلی وقتنجه هم یاقیملی.اخیر بو جهان چقغه چیرایلی ، بوتون گوزه ل ، اونی باری سیویملی ایسمی؟!

گپ آلدیمنن قاچدی، نیمه دیماقچی ایدییم؟ هه . ایسیمگه کیلیدی، بیر قیزیق کوندن بیر ساووق بولاقدن وتونیق سوودن سوزله ماقچین ایدییم، یکه گینه بولاقدن ایمس، بلکه آقیب باره یاتگن بیر تونیق اریقدن، روزگار، گردشیدن، بیر اوزاق سفرده یولداش لر یمدن آیریلب قالدییم، جوزا آبی نینگ ایسیغ کونلریده، آ ز گینه پیاده یول یوریب بیر غاوو

اُorman گه بیتیشیب کیلدیم. مناسب جای اخته ریب، بیراریق نینگ بویگه بیتیب قالدیم. تونیمنی توشه ب اولتیردیم، مقصدیم شوایدی که همه دن اولراق، یوز - قولیمنی تازه لب ، سونگره آقیب تورگن تونیق سوودن نیچه هاووج ایچسم. هی، هاووجب اولتیره منمی، اریق بوییده یوزبقان توشیب ، سووگه پوز قویه من دیدیم، شونیتگه اوزه لدیم، آغزیم سووگه بیتنه ر - بیتمه س یمان ایس بورنیمگه کیلدی. نفرت بیلن سوو گه باقدیم، قاشیمنی چیتیب ، بیرگه تفله دیم.

یخشی نیتلر بیلن باریب، یمان قیلیمشگه دوچ کیلگن کیشیلر حالتی بیلن ایتدیم: عجایب، صاف - تونیق سوو ، لیکن ساسیغ، ایندی مونده ی سوو نیمه دردگه تیگه رایکن؟ سوو سیز قالدگنلرنی یمان ایسی بیلن اولدیریب قویه دیکو؟! مونده ی سوونی بولمه گنی یخشیراق، حیف تونیقلیگی، حیفی بوجنگل که شونده ی بیر اریق سوو بیلن دچار بولگن، حیفی شونچه بیرکه بواروغ اوندن آقه دی ، مینگلرچه حیف ، اخیر علت قه بیرده ایکن؟ گناه کیمگه، سوودن می؟ جنگل، اوسگن تیبه لردنمی؟ سوونینگ سرچشمه لردنمی؟ قه بیردن؟ یمانلیک لرنینگ سرچشمه سینی تاپیش کیره ک. اریق نینگ سووی شیلدیره دی، نیچه کیچیک بلیق ، بیر- بیر ی بیلن اوینه شیب ، سوودن تشقیری آتیلگندیک بولدی، بیر زمزمه قولاغیمگه اورنه شیب قالدی: سیندن. گپ نی اغنه ب آله آلمه دیم ، ینه هم اویلاو گه چومیلدیم : عجایب صاف وتونیق سوو

، مگر ساسیخ . ایندی بولسه مونده ی سوو نیمه دردنی دوا قیلر ایکن؟ سووسیز قالگن کیشیلرنینگ اوز یمان ایسی بیلن اولدیریب قویه دیکو ؟ مونده ی سوو نینگ بولمه گنی یخشیراق، حیف تونیق لیگی، حیف بو جنگل که مونده ی بیر اریق سوو بیلن دچار بولگن ، حیفی شونچه بیر که بو اریغ اوندن آ قه دی، مینگلرچه حیف. اخیر علت قه بیرده ایکن ، گناه نیمه دن دیر؟ سوودنمی، درختلر تامیرلریدنمی؟ قه بیردن، یمانلیک سرچشمه سیننی تاپیش کبره ک.

قېته دن بیر زمزمه قولایغیمده کیله باشله دی : سیندن . حیرتده قالدیم . بو(سیندن) دیب جواب قیتره دیگن کیم ایکن لیگینی بیلمه دیم. تورت یاقیمنی ایزلشگه باشله دیم، هیچ قنده ی بیر کیشینی اوچره تمه دیم ، لیکن اوشه سیس آسته - سیکین کوچلی بولیب قولایغیمده جرنگله باشله ر دی: « سیندن ، سیندن، سیندن ... سین اوزینگنی آدمی توزه ت، یمانلیک نینگ سرچشمه لری کومپله دی.»

سووگه باقسم - ده ایایغیم آستیده آقیب تورگن سوو، کیلگن کیشیلرگه اوخشه ب کفله نیب تورگن ، سیس هم شو بیردن کیله دی. قورقیب قاچماقچی بولدیم، مگر سوو چقیردی: « قاچمه، بیر لحظه صبرقیل. مین همه سوراغ لرینگنی جوائینی بیره من . سین یمانلیک منبعینی تاپیشده علاقمند سین، اوزینگدن سوره دینگ کو؟ اریقدن می؟ جنگلدن می، بیردن می ...؟» سوو تولقینله نیب، خوددی بیلی چاپیلگن بیلان دیک تولغه نیب ایتدی: « آدم اولادی ، گناه بولرني هیچ

بیریده ایمس ، گناه فقط گینه سینده ، سینده، سینده ... سوزی اداغکه
 بیتگنی دن سونگ اچیغله نیب، کله مشاق اوره بیردی، بوحال دن قورقیب
 ینه هم قاقماقچی بولدیم، سوو قیته دن چقیردی: « قه بیرگه کیته سن ،
 بیرمیدان صبر قیل، مین ایمانلیک نی باش منبعی نی سینگه کورسه ته
 من؟! ...»

توخته دیم ، سووینه شیلدیره ب سوزگه باشله دی: دنیا ده گی
 بار ایمانلیک منبعی سینده، سین خود دانم ومدمیغ بیر ذات سن،
 نفعینگده بولمه گن نیر سه نی دشمنی سن واویننگ یوقاتیشیده بیل
 باغلب، عجایب وغرایب بویوملر ویراقلر تاپه سن. سینی قاموسینگده)
 باشقه لر) سوزی سیغمه یدی.

سین (باشقه لر) سوزی دیگن گپ بیلن دشمن سن. سینی
 قاموسینگده بیرینچی سوز (اوزیم) دن باشله نیب (مین) سوزی بیلن
 توگنه دی. بیر کیشینی که مزاجینگه موافق بولمسه ، مونی اوچون که
 اوهم سین کبی (مین) دیب تورگن خواهلی سن که جابر لیک بیلن
 یوقاتسنگ ، نابود ایتسنگ ، شونده ی هم قیله سن. سوونینگ
 سوزلرینی ، اوز حقیمه کته تهمت وتوهین بیلیب بقیردیم: « مونده ی
 ایمس، تهمت قیله سن، یالغان آیته سن. سین اشرف المخلوقاتگه بهتان
 تاقه سن، سین که اوطفیلی عالمده آقیب تورگن سن، قیسی جرئت بیلن
 خدامکرم قیلگن واویننگ اوچون اوزین یاشیرین جایدن آشکار ایتگن بیر
 مقدس ذاتگه توهین ایته سن؟ سین که بیر حقیر موجود سن، قیسی

بیردیونی یوره گی بیلن بو تهمت داغینی اونینگ پیشانه سیگه باسه سن؟!» قهریم کیلگندن بیر کته تاش نی آلیب ، آریق نینگ سوویگه اوردیم . گورومیللب کیتدی. سوونینگ تامچیلری آنله نیب کیتدی و یوز- تیره مگه تیگدی. باشدن ایاغگچه داریگن الاونی اوچیردی. نَفَسیم راست بولدی، قیلگن ایشیمنی اویله دیم . سوو یواشلیک بیلن جواب بیردی: «برچه دیگن سوزلرینگنی راست آله میز، خیری بولسین . مین بیردن توره المینن که سین بیلن عالم محکمه سیگه بارسم ، بو حق هم مینده یوق، نیگه که مین سینینگ اوچون یره تیلگنمن. باید که بار کثافتینگ نی یوویب - کیتکیز سم، یاشیرسم، شونی اوچون گاه لایقه بوله من وگه - ده ساسیغ ، حتماً حجت تيله یسن؟ مین ، اوزینگ آیتگندیک آقیب تورگن موجود من، انه شو گردابچه گه بیرمیدان گینه توخته ش اجازتیم بار، فقط گینه بیر میدان ، سین حجتینگ نی تاپیش اوچون ایکی دقیقه سر چشمه تمان یول آلیب بار، فنچه هم حجت تيله سنگ ، میندن ته یقیراق بیر گردابچه ده بار، حجتیم کورینیب تورگن. مین اوشه بیر، اوشه کولابدن واوشه لر اوستیدن اوتیب ، ساسیغ بولیب قالدیم، خدا یارینگ مین کیتدیم . سین هم ایکی دقیقه سرچشمه تمان یول آلیب بار.»

حیرتدن آچیلگن آغزیم بیلن سرچشمه تمان یول آلیب باردیم ، نیچه دقیقه یول بارگندن سونگ قوت - قویون یمان ایس ایچیده، سوو آیتگن کولابگه بیتیب باردیم، یوراگیم اوخشیب قوسماقچی بولدیم ،

مگر سوو آیتگن حجتني کوریش سایقه سی ، مینگه اجازت بیرمه دی ،
بورنیمنی محکم اوشلب کولابگه یقینلشدیم.
نیمه نی کوره من ای خدا، سوونینگ ایچیده وهم اریق نینگ بوییده اوچ
- تورت آدم نینگ اولیگی... -

(اداغ)

Kazim amini

نورالله آلتاي

نعمت الله اوغيلي نورالله آلتاي، شمسي هجري ۱۳۴۰ يىلى ميمنه شهريگه قره شلى ايوب خليفه گذريده تۇغىلدى، باشلنغىچ، اۈرتە وليسه دوره سىنى، اۈز شهريده گى ابو عبید جوزجانى لىسه سیده بيتئيردى. سۇنگره يۇكسك تحصيل آليش نيتيده، اوشه وقتده گى ساويت اتفاقيده بارىپ، تاشكينت دولتي دارالفنوني نىنگ تىل وادبيات فاكولته سىگه ماستر لىك درجه سىگه بىلیم آلدی.

تحصيل دن قېتىغچ، نېچه يىل «يۇلدوز» جريده سى باش محررى صفتيده وظيفه بجرىپ، سۇنگره بلخ پوهنتونیده گى، اۈزبېك تىلى وادبياتى دىپارتمنتیده درس بېردى. حاضر اېسه او، جوزجان پوهنتونى ده گى، اۈزبېك- انگليسچه تىل وادبيات دىپارتمنتى نىنگ استادى صفتيده رسمى اېش قىلىپ كېلماقده، آلتاي اۈزاق يىللر دن بويان لىكسيكالوژىك همده تدقيق و يازووچىلىك ايشلرى بىلن شغلله نىب كېلماقده، اونىنگ چاپ ايتىلگن اثرلرى قويده گىچه:

۱: همه گپ پولده (كىچىك حكايه لر توپلمى).

۲: اوزبېك تىلى سوزلىگى.

۳: امير عليشير نوایى نىنگ «غرايب الصغر» ديوانى.

قويده گى قىسقه حكايه اونىنگ «همه گپ پولده» ناملى حكايه لر توپلميدن تنلگن *

ينه بۇغدايلر يم - بشيل !

كوككه بۇي چوزيب ياتگن يم - يشيل بوغداي زار نينگ ، اينديگينه چيقه ياتگن قوياش نوریده تانگ شاده سي بيلن اوينه شيني كورسم اتم نينگ: «اوغليم ، منه شو بي پايان دله لر بير زمانلر بيزنيكي ايردي ، تقدير تقاضاسي بيلن همه سيدن ايريليب قالديك! ديگن گپي ايسيمگه توشه دي . شو كيزدهقان تقديري نينگ ييتي پستي ني ساوورگيم كيله دي - يو، بيراق استغفرالله ديب ، يقه م ني توته من و شيطانگه لعنتلر ديمن...

بونده ي ايب قره گنده نخاتكه بو ، تقدير نينگ ايشي بولسه؟ چونكه اجدالرينگ ازل - ازلدن شو بيرده توغليلب ، شو بيرده اونيب - اوسيب شو بيرده توپراقه قوشيلگن بولسه - ده ، كينديگي قاني قه بيرلرگه دير - آقن بير كيمسه كيليب ختي اولر نينگ مقدس جسدي ياتگن توپراقني هم هيده ب توييگه سوو قوييب ، بوغداي ايكسه - ده ، سين تقدير ديب بوزه ريب توره ورسنگ ... اولر ، بير ينگني تارتيب آلگني ييتمه گنديك شيره نگني چيقريب ايشله ته دي ، آخري رحمت اورنيده اجداد لرينگ شأنيده بهتانلر تاقيب ، اولر روحيگه لعنتلر اوقيدي...

تقدير نيمه اوچون بو كونلرگه سالدې ديسيز؟

اويله يمن كه سوال آرتيقچه. زيرا سببي معلوم بولسه - ده، ني چار ه ؟ تقدير گه تن بيريش كيره ك - كو ، يوق ، هر نيرسه نينگ چيگره

سی بولگنی کبی چیده شنی هم چیگره سی بولر ایکن ... اوشه بیلی قیش آغیر کیلدی. اویید گی بو بوملر نی هم ساتیب قارینگه اوردیک . باشقه چاره تاپمه گندن کیین، بیریمیز نینگ ایگه سیدن کیله سی ییل محنتیم حقی حساییگه بیش - اون سیر بوغدای قرضگه آلدیم و بیر عملب ، قیشدن چیقیدیک ...

ایزغیرینلرده بیر هیده دیم ، دان سپیدیم ، سوغاردیم ، اوردیم ، میده له دیم . تیارخرمن اوستیده ایسه خواجه بین تاپیلیب قالدی، بوغدایلر نینگ همه سینی اویگه تاشیشینی بووردی. مینینگ اویله شیمچه حقیم ، آلگن قرضیم دن آ شیشی کیره ک ایدی.

خان ینگیلشگن ایکنمی دیگن فکر ده :

- خان صاحب ، مینینگ حقیم نیمه بوله دی ؟- دیب سوره شگه جسارت قیلدیم .

حق تله شیم خانگه یاقمه دی شیکلی ، غضبله نیب :

- قنه قه حق؟ نیمه ، ایسینگدن چیقر دینگمی خام کله ؟ ...

قیشده مین بوغدای بیرمه گنیمده اوروغینگ بیلن قیریلیب کیتر دینگ ، یخشیلیکنی بیلمه گن نمک حرام - دیب ، غیرتیمنی قیتیق لب یوباردی .

قانیم قینه ب ، نفرتیم کوچگه آیله ندی، اوزیمنی توته آلمه ی خانگه قره

ب یوگیردیم . بوتون وجودیم کوچگه تولگن ایکن - بوری ایت نی

باسگندیک آستیمگه آلیب باسدیم .

بونچه لر کوچلی ایکنیمنی شونچه بیل یشه ب بیلمه گن ایکنمن ...

خان نینگ، قویمه نگ، آلینگ، باسینگ ... دیگن دادینی بیر و آسمان ایشیتمه دی. قتیق بوغیشیمدن خریلب قالگن خان بونده ی بولیسی نی هیچ هم اولمه گن ایدیم. حیات - مماتی شو کیزده مینینگ قولیمده ایکن لیگیگه قره می ، حاکمانه آهنگده :

- پدرینگه لعنت ، تورسم سبن خام کله نی اولدیرمی قویمه بیمن - دیب، مینی تهدید قیله باشله دی. جان شیرین ایکن ، خان نینگ « اولدیره من » دیگن پوپسه سیدن واهمه گه توشدیم . حیرانمن نیمه قیلیشیمنی بیلمه یمن . قول لریم کوچسیز له نیب باره یاتگنی نی سیزه یاپمن ... قویب یوبارسم مینی اولدیره دی، بوغیب اولدیریشگه ایسه جسارتیم بیتمه یاپتی... نیمه ایش قیلیب قویدیم ، مین اوزی؟ بوندن کوره اچلیکدن اولسم یخشی ایمس میدی ؟ اولمیم نی کوز اونگیده کونده لنگ کوریب :

- یاردم قیلینگ مینی اولدیره دی ، باله لریم یتیم قاله دی - دیب ، بیغی آره لش بقیریب یوباردیم . آنگی کیتیب نیمه قیلیشینی بیلمه ی تورگن دهقانلردن بیر ی :

- بیغله مه بیغیرت ، اونینگ حیات - مماتی سینینگ قولینگده - کو ، نیمه دیب مونچه لر بقیره سن؟ دیدی.

- بوق ، اکه جان ، یاردم قیلینگ ، بیزنی آیریب یوبارینگ ، دیب ، زاریقه من.

یه لئیشیمن دهقانلرینگ یوره گی کویدی - شیکلی ، آره میزگه
 کیریپ ، یالغاندن مینی دوپاسلب قاچیریپ یوباردیلر...
 سراسیمه قیشلاقه قیتدیم ، باله - چقه بیلن قه بیرگه هم قاچردیم ؟
 قیشلاقدن چیقیب کیتیشگه هیچ قنده ی امکانیم یوق ایدی . بو کیچه
 هر قه له ی تشویش بیلن اوتتی...
 ایرته سیگه - یاق حکومتلیکدن آدم کیلیب، مینی آلیب کیتتی . شو بیلن
 تورت ییل قماق خانه ده یاتدیم ... قیشلاقده هیچ نیرسه اوزگرمه گن
 ایکن - بوغدایلر ینه یم - یشیل، بیر یوزی ینه ققرا ، خان نینگ قمچی
 سی ینه قیپ - قیزیل... فقط مین باشیمن کیچیرگنلریم قیشلاق
 دهقانلریگه کتته سباق بولدی ، میندن کیین قیشلاغیمیزدن هیچ کیم
 قیمیله مه دی...

(اداغ)

دكتور شفېقه يارقين ديباج

دكتور شفېقه يارقين ۱۳۳۳ يېلى، سرپل شهريده تۇغىلدى. ۱۳۵۱ يېلى مکتب، ۱۳۵۵ يېلى پوهنتون نى بيتديريب، ۱۹۹۸ يېلى تېل شناسلىك و ادبيات شناسلىكده دكتورلىك ديپلومىنى آلدى.

او، افغانستان مى راديو- تلويزيونده ادبيات مديرى، افغانستان علوم اكادېمىسيده اسناد وارتباط رييسى، مى شورا نينگ سنا مجلسيده عمومى نشرات رييسى، جوزجان ولايتى نينگ فرهنگى مشاوري، جوزجان خاتين- قيزلر شوراسى رييسى، جوزجان عالى تحصيلات موسسه سيده استاد، عياللر وزير ليگيده مسلكى معين، اوزبېكستان فنلراكادېمىسيده كتته علمى عضو، معارف وزير ليگيده تعليمى نصاب مشاوري، علمى شورا رييسى وعين حالده «تربيت» مجله سى مسوول مديرى هم بۇليب اېشله دى.

اونينگ (۲۶) ته كتاب و رساله سى، (۳۰۰) دن ارتيق مقاله، شعر وداستانلرى اوزبېك ودرى تيللريده اولكه وچيت اېل مطبوعاتيده نشر ايتيلگن. اونينگ «ينه كوريشگونچه» ناملى مستقل اوزبېكچه كېچيك حكايه لر تۇپلمى، ۱۳۸۶، افغانستان قلم انجمنى تمانيدن باسيليپ چيققن. قويده گى قيسقه حكايه اوشبو تۇپلمدن تىلنگن.

ينه كۆرېشگونچه!

بهار كېچەسى، كوكده تولن آي سوتديك ياروغليگىنى بېر يوزيگه يايدي. هر خيل يولدوزلر اوزاق - ياووق، كته - كيچيك، جالالى، جلاسىز، يكه - قوشه، بېر - بېرگه قره ب كوليپ تورگن ديك كورينه دى. گلله گن درختلر كيلين لرديك يسه نيب قولاغليگه سيرغه لر و بيلك لريگه، بيلرزيك تاقيب، آق كويلكلر كيگن، بهار بىلى، كيچيك شوح باله لرگه اوخشه ب هر چيچك نينگ ساجيدن توتيب تارته دى و گلله گن درختلر ياله لرينى سيكين - سيكين قيميرله تيب اوتيب، رنگمه - رنگ گللر هيدىنى اوينب - اوينب، اوتته ياتگن بېرلرگه ساچه دى، باغده كوكرگن اوتلر كيچكى ياغميردن سووايچيب تازه ليكدن يولدوز لر ياغدوسيده جرقيره ب توريدى، جيم - جيت ليكنى بېرار قتله قيسى قورباقه مى، چير - چيرك مى، سينديره دى وقته دن شونده ي جيم جىريتليك بوله دى كه دريچه دن باققه قره ب، اوز خيال لريگه چوميلگن آق بيلك آلگاچ ايچيده شيرين اويقو گه كيتگن آلتى آيليك باله سى نينگ نَفس آلگه نينى ايشيتيب، قيز غين مهر بيلن اونگه قره ب قويه دى، توقوز آي دن بېرى، آق بيلك هر كيچه شونده ي اويغاق اولتيريب، تيمور نينگ خياليگه غرق بوله دى.

او بیلن سوزلیدی، نفس آلگه نینی ایشیته دی، کوزیده گی مهر و محبت
 النگه سینی کوره دی و خیال عالمیده اونی قوچاقلب الیب، حسرت بیلن
 آه چیکه دی. تیموردن ایریلگنی توقوز آی دن آشگن، توقوز آی،
 اوتیز آلتی هفته، ایکی یوز و ییگیرمه بیتتی کیچه و کوندوز، خدا بیله دی
 قنچه ساعت و دقیقه بوله دی، آق بیلک، کیچه - کوندوز لرنی
 سَنشدن باشقه ایشی یوق دیک، قیتنه دن وقیتنه دن سنه یدی
 ومونچه وقت اوزاقلیک بیلن تیریک قالگنی گه حیران قاله دی.

بیر کون تیمور جان دن اوزاق بولسم، جانیم چیقنه دی، یوره گیم
 توخته ب قاله دی دیگن ایدیم، قنچه جانیم قتتیق ایکن که ایکی یوز
 ییگیرمه بیتتی کیچه و کوندوزدن بیری تیریک یوریب من! آدم، گلدن
 نازک و تاشدن قتتیق، دیگن سوز توغری ایکن، تیمور جانیم حاضر قیسی
 شهرده، قنده ی بیر حالت ده بولسه کیره ک؟ آیا اوهم مینی یوخله ی
 می یاکه تانک لر و توپ لرنینگ سیسی و کیچه و کوندوز اوروش ایچیده
 بولگنی مینینگ فکر و خیالیمدن اونیتیب می؟ دیب آق بیلک اوزی دن
 سوره یدی وینه اوزیگه تسلی بیرگن دیک قیلیب آیته دی: یوق - یوق،
 تیمور جان قنچه هم اوروشلر بیلن بند بولسه، مینینگ خیالیمدن
 اوزاقلیمیدی کوندوز مینی کوره دی و یوره گی مین و اوغلی اوچون
 قتتیق راق اوره دی الگاج ده یانگن کیچیک باله قیمرلیدی بیلک خیال
 لریدن ایریلیب، یو گوریب الگاج نی تیره ته دی باله، آنه سینی ایسی
 دن تانیب، ایشانچ بیلن کولیمسیره یدی وینه یاتیب قاله دی.

آق بیلک نینگ یوره گی یخشی توینغو لرگه تولیب، اوغیلچه
سینی استه اوپه دی واونینگ یوزبگه قره ب تیمور نی
کورگندیک بوله دی.

مونچه آته سیگه اوخشه یدی! تیمور جاننی کورسه، قنچه سیوینیب
قالسه کیره ک، خدا بيله دی که تیمور جان قچان رخصت آلیب کیله
دی، رخصت آلامسه، ترخیص بولیشیگه قنچه کوپ آی و کون
قالگن اونگچه باله گینم قدم قویه دیگان بوله دی، آق بیلک اوغلینی
ینه بیر اوویب قویه دی واونی، چاپیب تیمور جان نینگ بوینیگه
آسیلگن حالتده تصور قیله دی اوشبوپیتده آق بیلک، دریچه ساری قره
ب، بیر آدم نینگ بارلیگینی کوریب، موزدیک ساووقلیک بدینی تیتره
تدی وقورقوودن سیسی نی چیقه رالمه دی، دریچه آرتیده تورگن
کیشی: آق بیلک جان، قورقمنگ! مینی تانیمه دینگیز می؟! دیب، بیر
سکره ب، دریچه دن آشیب، اویگه کیردی واوزیدن کیته یاتگن آق
بیلک نی قو چاغیگه آلیب، باشیدن، بوینیگچه و بوینیدن باشیگچه
قَیته - قَیته اوویب، قوچاغیگه قیسدی آق بیلک نینگ کوزلری یاشدن
تولیب، یوره گی سیوینچ دن قتتیق - قتتیق اوریب، سیزنی هم کوره ر
کونیم بارایکن، دیدی وقتیره ب بیقیله یاتگندیک بولیب، تیمور نینگ
بوینیگه قول لرینی حلقه قیلیب آسیلدی و تیمور نینگ قول اوستیگه
کوته ریب، بلند آواز بیلن: تیمور جان کوزلریدن اوویب، یاشی نینگ
شورلیگینی تاتدی، - تیمور آق بیلک جان، سیوگلیم، کوزینگیز نی

آچیب، مینگه قره نگ! قنچه پیاده یول یوریب، سیزنی کوریش اوچون
 کیلگن من. جان گینه م هوشگه کیلینگ، بیغله منگ دیدی و آق
 بیلک نی سیکین گینه کورپچه اوستیگه قویدی. آق بیلک اورنیدن
 توریب اولتیردی، کوز لرینی تیمور گه قره تیب، یومیب آچدی کوز
 یاشی یوپقه پرده دیک بولیب کوزی نینگ آلدینی آلدی و تیمور نی
 یخشی کورالمه دی ناچار قولى بیلن یاش لرینی اربیتیب، کوز لرینی
 کتته راق آچیب، تیمورگه تیرمولدی تیمور، اونگه شوخ- شوخ کوزلری
 بیلن کولیب قره ردی. آق بیلک کوزینی بیرگه تیکیب، باشینی تیمور
 نینگ ایلکه سیگه قویدی. آق بیلک قنچه کیچه لر تیمور بیلن کورسه،
 نیمه گپلر آیتیشینی، اونی قنده ی استقبال قیلیشینی اوز آلدیده تصور
 قیلگن ایدی؛ مگر حاضر تیلی گپ دن قالیب، نیمه دیگنی و نیمه
 قیلگنینه بیلمه دی، بیر- بیرلریدن اوزاق توشگن و بیر کورماقچه اینتیق
 بولیب یورگن، بو ایکی عاشق، ایندی بو کوتیلمه گن دیدار چاغیده
 سیوینچ و یخشی توغو لر هجومیدن سوزلامه ی، کیچه نینگ جیم-
 جیریت لیگیگه قوشیلیب قالدیلر. بو ایکی سیویشگنلر یوره گیده
 بیردیک احساس اویغاندی، یوره کلری قووانچ دن قنتیق راق و تیز راق
 اوره باشله دی تیمور، کوزینی یومیب، باشینی اونینگ کوكسیگه
 قویگن و بدنی الاو دیک یانیب تورگن آق بیلک گه قره ب، اوره لگن
 اوزون ساچیدن سیکین گینه تارتیب، آق بیلک نی اوزیگه یاووق راق
 قیلیب، کوكسیگه مهربان راق قیسدی، آق بیلک ینه سیوگی و قووانچ،

وصال و بخت دن یاروق یولدوز دیک جلا بیریب تورگن کوزلری بیلن تیمور گه قره ب، اوتگن بیلرر وایلر خاطره لرینی، اونی کولیب قره یانگن کوزلریدن اوقیدی . آق بیلک ، کیچیک لیگیده ، تیمور بیلن بیرگه، بی بی آتین لیک قیلیب ، محله نینگ کتته - کیچیک قیز - باله لرینگه سباق بیریب یورگن، تیمور نینگ آنه سی یانیده سبق اوقور ایدی اوشه چاغلرده تیمور، اونگه سبق آیتیب ، بیلمه گن واورگنمه گنیده، اوزون اوریلگن ساجیدن تارتیب، سبق اورگه ترایدی . نیچه بیل دن سونگ آق بیلک خانگی ملانی بیتتیریب ، اوینگه اولتیردی و تیمور نینگ اویدن ایاغی ییغیلدی شو بیلرر دوامیده کیچیک لیگیده گی بیبغار دوستلیک، بیگیت لیک ایلیق ایستک لری وهیجانلی توغولری بیلن قوشیلیب، کون - سه بین آرتیب، بیر النگه لی ، کوچلی سیوگی گه اوزگریب قالدی . آق بیلک، هر کون تانگ آتیشی دن ایلگری وهر آقشام قرانغولیک یاییلیشیدن آلدین راق، اوت اورماق بهانه سیده باغ ایته گی گه باریب، تیمور گه کوز توتر ایدی تیمور هم سبق اوقیش یا اوت اوریش نی بهانه قیلیب، آق بیلک نینگ دیداری اوچون باغگه اوتیب، پستیگی تیزه بویچه بولگن دیوار آرقه سیدن، آق بیلکگه قره ب، یاشیرون بیرار گپ ایتیب، بیرار وقت قرانغو لیکدن فایده لیب، دیواردن سکره ب، آق بیلک نی توتماقچی بولر ایدی آق بیلک رسوالیکدن قورقیب، یوره گی بولمسه هم قاجیب، باغدن اوینگه قیتر ایدی . تیمور بیلن آق بیلک، قوشنی بولسه لر هم، کیچیکلیکدن

بیر- بیر لری بیلن اوقیب، بیر- بیر لرینی کوریب، یشه گن بولسه لره، آته- آنه لری، آپه- سینگیل لری و آغه- اینی لری باریب کیلسه لره، اوز آره لریده گی النگه لی سیوگی اوچون باشقه لردن اویالیب، بیر- بیر لری نینگ اویلریگه باریب - کیلمس ایدیلر.

آق بیلک، بی بی آتینی دن، تیمور هم آق بیلک نینگ آته سیدن قاجیب، کوزمه- کوز بولیشنی ایسته مس ایدی. تیمور، هر آقشام یوره گیمده گی گپ نی شو کیچه آنه م گه آیتیب، اونی ساووچیلیککه بیباره من دیب، عهد قیلر ایدی، اما کیچه ، آنه سیدن اویالیب، آیته دیگان گپی تیلگه کیلمه ی، ایم وسیم بولیب، نان دن کیین اوز تامیگه کیریب، کیچه نینگ یرمیگچه شیرین خیال لر بیلن اوینب، آق بیلک بیلن سوزلشیب، اونینگ اوزون- اوزون قرا ساچلری ، حیا دن الاودیک قیزرگن یوزی، سیوگیدن توله کوز لرینی اویلب ، اویقو گه کیتر ایدی. اویقو سیده هم آق بیلک یانیده یاتگندیک، اونینگ قیزیل گلدیک هیدینی ایسکه گن دیک وبدنی نینگ پاریم ایس لیغینی حس قیلگن دیک بولیب، ایرته سی شیرین توغولرو ایزگو- ارمانلر بیلن اویغانیب، آق بیلک گه تونگی شیرین خیال لرینی، کورگن سولیم توش لرینی آیتماق اوچون باغ ایتنه گی گه باره رایدی. آق بیلک هم هرکیچه یولدوز لرگه قره ب، اینگ یاختی وجلا بیره دیگان یولدوز نی اختر یب، اونی تیمور نینگ شوخ- شوخ کوزلری گه اوخشه تیب ، لب لریدن، تیمور نینگ سوز لری و پیغام لرینی ایشیتیب ساغینچ لری و بیقرار تلپینیش لری بیلن اویقوسینی

بوزگن یوره گی گه قولاق توتیب، آخری چرچب، اویقو گه کیتیر ایدی، یولدوز سیز، کیچه لرده هم تیمور نینگ اویناقوی کوزلری، آق بیلک نینگ کوز اونگیده اوینب توره ر ایدی؛ لیکن تیمور اونینگ توینغولری حقیده سوره ب قالسه، اونی قنچه اوزیگه یاووق بیلسه هم، اونی قنچه سیوویب وصالینی آرزو قیلسه هم، حیادن کوزینی بیرگه تیکیب، گپیرالمه ی فقط تیمور نینگ سوزلریگه قولاق توتیب توره رایدی.

بیر آقشام تیمور، دیواردن سکره ب، آق بیلک تامانیگه اوتدی، آق بیلک قاقماقچی بولدی، اما تیمور، او نینگ ایکیکی اوزون اوریلگن ساچی دن توتیب تارتدی و آق بیلک قاقالمه ی، ناچار تاخته ب قالدی، تیمور ایندی آق بیلک نی قوچاق قلب آله من دیگنیده، انه سی بی بی آتین نی کوریب، بیردن قاتیب قالدی آق بیلک بیر سیلکیش بیلن اوزینی تیمور دن اوزیب اوییگه قره ب چاپدی، اوشه کیچه، ایرته گچه یاتالمه ی، ایلان دیک تولغه نیب چیقدی. ایرته سی، بی بی آتین قتلمه، سننوسه لر پیشیریب، اوچ- تورت یسنگن خاتین- فیزلر بیلن ساوچیلیککه کیلدی وایکیکی کوندن کیین، آق بیلک نی تیمور گه فاتحه اوقیب، اونیشتییریب بیر آی دن سونگره نکاح اوقیتیپ توی قیلدی لر. آق بیلک و تیمور اوچ آینی اونوتیلمس، تکرارلنمس شیرین رویا و خیاللر بهشتیده اوتکز دیلر، کیچه نی، کوندوزدن تانیمه ی ساعت ودقیقه لر اوتگه نینی بیلمه ی؛ اوز دنیا لریده غرق بولیب، اوزلریدن باشقه هیچ کیم وهیچ نرسه نی کورمه ی یوردیلر. اوچ آی بو ایکیکی وصال گه بیتیشگن عاشق لرگه جدا تیز، بیر کوز

یومیب، آچگونچه اوتدی و بیرکون تیمور نی عسکر لیککه چقیریلگه نینی ویر- بیرلیدن ایریلیب، اوزاقلشیب قالگن لرینی بیلمه ی قالدیلر. تیمور توقوز آیدن بیر، اوروش میدانیده، اوق یامغیری والنکه لی اوت ایچیده، قنچه خطرلر ودهشتلی حادثه لرنی باشیدن اوتکزیب، بیراروقت اوروش قیناق توس آیب، اوت یامغیری وتینیم سیزآتیشمه لرشا ووقینی باش کوتریش ویر لحظه دم آلیش امکانینی بیرمه گنده، آق بیلک نی ایسلب، بیر کوریشنی و اوبیلن وداع لشیسنی آرزوقیلگن ایدی. انه، ایندی بوآرزو رویاب گه چیقیب، آق بیلک بیلن بیرگه اولتیریب، اونینگ یاقیملی سیسی نی ایشیتیب، اونینگ قوینیده برچه کورگن دهشتلی واقعه لرو تارتگن عذاب- مشقتلر، چیککن حسرت- قیغولرنی ایسیدن چیقہ ریب، دوزخ اوتی دن قوتیلیب، سیوگی بهشتیده دور سورماقده ایدی.

- آق بیلک و تیمور اوتگن شیرین خاطره لر و توقوز آی تارتگن قیغولر نی بیر- بیر کوزآلدلریدن اوتکزیب، حاضرگی دیداردن سیونیب، مشتاقلیک بیلن بیر- بیرگه قره ب، بلبریده سعادت غنچه سی گلله دی، کوزلریده دینگیز دیک تولقونلر تولغاندی وایککی قرارسیز یوره ک ایککی قنات چیقرگن کفتر دیک کوکس لرینی ایرتیب اوچماقچی بولدی. بیر- ایککی ساعتدن کین، کیچیک باله، آلگاج ایچیده قیمیرله دی ویغی گه اوخشش تاووشی آق بیلک و تیمور نی اوزون- اوزاق خبر سیزلیک دنیا سیدن چیقہ ریب، چین حیات عالمیگه قیتردی. تیمور

ایندی گینه، باله سی نینگ بارلیگینی سیزگنیدن اویالیب، آق بیلک دن ایلگری راق یوگوریب، الگاج گه قره دی وشیرین باله نی قوچاغیگه آلیب، کیچیک گینه قول لری وکینگ پیشانه سیدن اوپدی. کیچیک باله ناتانیش کیشی نینگ ایسینی سیزگن دیگ بولیب، تیمورگه اوخسه گن ایککی قرا کوزلرینی آچیب- یومدی ولبری بوریلیب بیغله ماچی بولدی. آق بیلک باله نی اوز قوچاغیگه آلیب، باشینی سیلب، سوت بیرگن دن کیین، اوبقوگه کیتگن باله نی الگاج گه یاتقیزدی. تیمور، آته لیک مهرینی ایندی گینه تانیب، کوزینی باله دن اوزالمه ی، هر قنچه کوپراق اونگه قره سه، اوشنچه لیک اوزیگه اوخسه گینی کوریب، یوره گی سیوینچ و سیوگیگه تولر ایدی آق بیلککه قره ب، پست تاووش بیلن سوره دی؛ باله میز نینگ نامینی یازمه گن ایدینگیز، آتینی نیمه قویگن سیزلز؛ بی بی آتینیم، بابر جان دیدیلر، مین اونی سیزگه اوخسه گنی اوچون، همده سیزنی هر لحظه ایسله تیب تورسین دیب، اوزیمچه تیمور جان دیمن! بابر کوپ یخشی آت، قنی ایدی اوغلیمیز هم بابر شاه دیک اتاقلی شاعر بولسه! موندن بو یان نامه لرینگیزده بابریمیز حقیده کوپراق یازینگ، آق بیلک بو گیلردن اوزاقلیکلرنی ایسلب، تیمور گه تیلموریب قالدی، یوره گی بولر- بولمس سوره دی؛ نیچه کونلیک رخصت آلیب کیلیب سیز؟ رخصت آلگنیم یوق، فرقه میزگه، قوشنی شهرده بوزغونچی لر بییگیگن دیگن خبر کیلدی شهریمیز یاووغیدن اوته یاتگنیمیزده، سیزنی، آته- آته م ایسلب، کورمه ی اوتگیم کیلمه

دی اور تاقلریمدن یوقلیگیم نی بیلدیرمسلیک لرینی سوره ب ، قاچیب کیلیدیم ایکی - اوچ کوندن کیین اولر قیتیب کیلگونچه مین هم یتیب باره من! قوماندانیگیز بیلیب قالسه ، قنده ی بوله دی؟ اور تاقلریم خبر تاپگنی قویمه ی میزدیب، وعده بیردی! آق بیلک بو گپ نی ایشیتیب، همه بدنی تیره ب، موزلب قالدی، باتور محبوبی ، اور تاقلرینی خطرده یکه قویب، اونینگ یاردمی گه کوزتوتیب امید باغله گن ایل - اولوس نی کوزگه ایلمه ی، قاچیب کیلگن ایکن - ده! بو شرمنده لیکنی اوز سینگی، دوگانه لری، اونینگ بختیگه رشک قیلیب یورگن قیز لردن قنده ی باشیره آله دی؟ آخر یازنه سی قیرق کونلیک کیلین نی تشلب، عسکر لیککه کیتگن ایمس می؟ او، نیمه اوچون شونده ی قاچیب کیلمه دی؟ اونگه سیویکلی خاتینی قدرلی ایمس می؟ تیمور جان بیلن بیرگه - حتی که آلدین راق کیتگن بیگیت لرینینگ بیرارته سی هم بونده ی قاچیب کیلمه گن - کو؟! ایرته اولر تیمور جان نی کوریب قاچگه نینی بیلیب قالسه لر، قنده ی بوله دی؟ او یامان اوی - خیال لروباشیگه یاغیشی ممکن بولگن ایرتنگی طعنه لر تصوری ؛ آق بیلککه شونچه لیک آغیر کوریندی که ، تیمور جان نی ایستر - ایسته مس، شو کیچه نینگ اوزیده قیته ریب بیاریش که عهد قیلدی، اما جانیدن هم عزیز راق بولگن واوونینگ ساغینچی ومهریگه چنقاق بولیب، اوزاق یولنی باسیب کیلگن بو وفالی دلدارینی قنده ی قیلیب کوندیریش نی اویلب، آخری سوزله ی باشله دی: تیمور جان، نیچه آی آلدین شهر یمیز گه

بوزغونچی لر کیریب مال و آلمیزی نی تاراج قیلیب، بیگیت لر نی اولدیردیلر؛ اگر باتور عسکرلر یاردمیمیزگه کیلمه گن بولسه ایدیلر، خدا بیله دی مین، باله نگیز، آته و آنه نگیز قنچه مشقت تارتیب، قیسی شهر لرگه آواره بولر ایدیک؛ حاضر باشقه بیر شهر نینگ ایل - اولوسی شو بلاگه اوچره گنده، سیز مینینگ یانیمگه قاچیب کیلیب، اورتاق لرینگیزی یککه قویب سیز! ایرته جواب بیره آله سیزی؟

- سزام شو! مین سیزی کوره ی دیب کیلیم مینی کورگنیمدن سیوینه سیز، دیب اوپله گن ایدیم، اگر مونداق لیگینی بیلسم ایدی، ترخیص بولگنیمچه کیلمس ایدیم. تیمور جان، بو راست مین سیز اوچون دعا قیلیب، ایرته گچه یاتمه گن کیچه لریم آز ایمس، سیزی یوخلب، دیوانه لر دیک اوز باشیمگه گیریب بیغله گن کونلریم هم کوپ، نیمه اوچون احساسیم نی بیلمه ی سیز؟! مین سیزی کوریب، سیوینچ دن یوره گیم، کوکسیم نی بیرتگن دیک بولدی قیته دن تیریلدیم، بخت وسعدتیم نی، آرزو وارمانلریم نی قولگه کیلتیردیم، اما مونداق کیلگه نینگیزی تپله گن ایمس ایدیم، بو دبدار ایمس، شرمنده لیک، تیمور بو سوز لرنی ایشیتیب، آچینیب کیتدی بیرتورلی قیغو و پشیمانلیک یوره گینی میجنیله دی، اینجیب آق بیلککه قره ب، ینه هم ملامت قیلماقچی بولدی، اما اونینگ کوز یاشلری و علاج سیز حالتی نی کوریب، آرتیقچه ملامت قیلیش گه تیلی بارمه دی، آق بیلک ایکی تمانلمه عذاب چیکردی، هم تیمور جانندن ایریلگیسی کیلمس ایدی وهم

اونی سقلشینی گنه بیر ننگ، چیکسیز شرمنده لیک دیب بیلر ایدی، شو ایکیکی تمانلمه عذاب کوزیدن یاش آقیزدیریب ، اونی ایززله ب بیغش گه مجبور قیلدی. آق بیلک یاشدن توله کوزلرینی تیمور گه تیکیب، تیتراق تاووش بیلن آیتدی:

- تیمور جان هر قنچه مینی ملامت قیلسنگیز، حقینگیز بار خدا قیلمه سین سیز هم، مین کورگن کونلرنی کوریب، مینینگ باشمندن اوتگن دهشتلی حادثه لردن خبر تاپگن بولسنگیز ایدی ، مینگه حق بیره ر ایدینگیز! تیمور اوشه رنجیگن سیس بیلن آچینیب سوره دی:

- قنی؟ باشینگیزدن اوتگن واقعه لرنی ، کورگن قین کونلرینگیزنی، میندیک بیلمه گن کورمه گن کیشیگه آیتیب بیرینگ!

آق بیلک زار لنیب، یاش توکیب، تاثیرلی بو غیق آواز بیلن بوزغونچیلر نینگ هجومیدن حکایه قیله باشله دی اوتگن دهشتلی کونلرنی و کورگن قورقینچیلی حادثه لرنی، نفرت ویغی سیگه قوشیب شونده ی استادلیک بیلن گوده لنتیردی که تیموراوزیدن ایریلیب، حکایه گه محو بولیب ، اوشه قنتیق کونلرنی، اوشه قانلی حادثه لرنی اوزی کوزی بیلن کورگندیک بولدی آق بیلک حکایه سینی توگه تیب، جیم بولگن بولسه هم، تیمور اوشه نفرتلی حادثه لر گرداییگه غرق بولیب ، مسجد ایچیده ، آخوند بیلن ملا امام قانگه بوله نیب یاتگه نی، خاتین- قیز لریغلب باش- ایاغینی تانیمه ی یشینه دیگان جایی اخترگنی، آغیز- بورزینی اوره گن میلتیغ- یراقلی بیر کیشی تیمور نینگ آته سینی باش یلنگ

سودره تیب، انبار تمانگه ایلب بارگنی، آق بیلک نینگ رنگ- رویی آپیاق اوچیب، باله سینی قوچاغیگه باسیب، بیر پناه جایده یاشینگنی و تال برگیدیک قلتیره گنی، اوپلر ایچیدن کیچیک باله لر ایز- چوو قیلیب ، تشقریگه و تشقریدن اوپیگه قره ب قاجگنی، نیچه میلتیغ- یراقلی کیشی اویدن ینگ کییم لر، تلویزیون، رادیو، قالین ، گلیم ، کورپه- یاستیقکه اوخشش قیمتلی نرسه لر نی چیقاریب، اوچ ارا به گه آرتگنی ، ساچی اوزون، قاره یوزلی بیر کیشی قاه- قاه کولیب، بیر گوزه ل قیزنی ایلکه گه کوتریب؛ آنگه میندیرگنی وقیز، آنه جان، آنه جان مینی قوتقرینگ، دیب چیریلگنی بیر یاقده ، قوروق سمان انباریدن توتون والنکه آسمانگه چیققنی وهر تماندن آتلرینگ چاپگنی- اوق آتیلگنی و خاتینلر و باله لر نینگ ییغی- سیغی سینی کوز اونگیده ، شو لحظه، چیندن هم یوز بیره یانگن دیک کوردی و ایشیتدی.

* * *

تیمور بو دهشتلی صحنه لر نینگ تصویرده اوزیدن آجره لیب، قیسی بیرده لیگینی بیلمه ی قالدی. آق بیلک یاشلی کوزلرینی تیمورگه تیکیب، پریشان حالینی پیشانه سیدن آققن تامچی تیرلریدن بیلیب؛ یوره گی مهر و شفقت دن تولدی و تیمور نی سبکین سیلکیتیب، اوزیگه کیلتیردی. تیمور بیریمان توش کورگندیک اوچیب توشدی و آق بیلک نینگ مهر دن توله کوزلریگه قره ب ، اوزیگه کیلدی، قیلگن ایشیگه، بو ایش نینگ عاقبتی نی اوپلر ، ملایم تاووش بیلن:

-بومحبتلی کوزلریاش توکیش اوچون یره تیلمه گن، آق بیلک جان! بس قیلینگ، سیزنی همه احساسینگیز بیلن، قیغولر و آرمانلرینگیز بیلن شهامت و جان کویر لیگینگیز بیلن قیته دن تانیب آلدیم ، اگر تیریک قالسم ، سیزنی ، بابر جان نی، ایل- اولوسیم نی و اوزیمنی شرمنده لیکدن قوتقیریب ، قصاص آلرمن حاضر اوز فرقه م گه قیته من و باشقه کوریشیمیز یا رخصت آلگنیمدن یا ترخیص بولگنیمدن سونگ، دیدی و آق بیلک بیلن بیرگن گُل لی آق رومالی بیلن اونینگ کوز یاشینی آرتیب، آق بیلک نی قوچاقلب، اوربندن توردی.

آق بیلک زارلنیب تیمورگه چیرماشدی وینه بیغله ی باشله دی تیمورگه چیرماشدی وینه بیغله ی باشله دی، تیمور الگاج گه ایگیلیب ، باله سینی نیچه قتله مهربانلیک بیلن اوپیب، ایسکه دی کیچکینه بابر اویقو سیده بوسداقتلی سیوگینی حس قیلگندیک بولدی و قیزیل لبلری تبسم دن گلدیگ آچیلیب، یومیلدی.

تیمور، ینه بیر بار آق بیلک نی قوچاقلب کوزلریدن ودایم سیویب کیلگن قاره اوزون ساجیدن تیز- تیز اوپیب، بیر سکره ش ده دیره زه دن آشیب، باغ دیواریگه ترماشیب چیقدی و آق بیلککه قیریلیب ، پست تاووش بیلن : « ینه کوروشگونچه، خدا یارینگیز بولسین! » دیدی و کوچه گه سکره دی او، کوچه دن کوچه گه اوتیب شهردن چیقدی .

شونده آرقه سیگه، سیویملی جفت حلالی و پاک سیوگسی نشانه سی ججی اوغلی اوغلی، اونینگ یولیگه دایم کوز تیکیب، یشه یاتگن شهریگه قره ب تاخته دی.

شهری، باغی و آق بیلک بیلن بابر اونده حیات کیچیره یاتگن حویلی سی پارلب چیقه یاتگن قویاش یاغدوسیگه چومیلگن ایدی تیمور، آق بیلک اونى کوره یانگندیک، تبسم قیلیب، اونینگ چیورلیک بیلن گل تیکیب، ایسده لیک ومهری رمزی صفتیده ساوغه بیرگن آق رومالینی نیچه قتله وداع رسمیگه کوتردی وکون چیقر تمانگه اورتاقلری و فرقه سی تامانگه محکم ادیملر تشلب بولگه چیقدی .

(داغ)

ذکر الله اېشانچ

توره خان اۇغىلى ذکرا لله اېشانچ، ۱۳۳۸ يىلى فارياب ولايتىده قره شلى، شيرين تگاب تۇمنى نىنگ، كوه صياد قيشلاغىده تۇغىلدى.

او، مکتب نىنگ باشلىغىچ، اۇرتە وليسه دوره لرینی اوز تومنيده بيتديريب، سۇنقره حربى خذمتگه كېرىشىدى. كېين يوقارى تحصيلات آليش نيتيده اوشه زمانده گى ساويت اتفاقى (شوروى) ده جونه تىلدى. اېشانچ، اوپرده اوز انه تىلى بۇلگچ، اوزبېك تىلى وادبياتى ساحه سيده تحصيلگه كېرىپ، تاشكېنينت دولتى يونيورسيتى سى، اوزبېك بۇلىمى نى بيتديريب چىقدى. سونقره رسمى مشغوليتگه كېرىپ، بى بى سى رادىوسى نىنگ اوزبېكچه دستورى، آزادلىك رادىوسى مخبرى همده افغانستان مىلى - اسلامى جنبشى نىنگ رسمى سوزچى (سخنگوى) سى صفتيده ايش قىلدى. شونىنگدېك او، بيرمدت، اوزبېكستان جمهوريتى اوچون بيريله ديگن، بى بى سى اوزبېكچه دستورى نىنگ تاشكېنينتده گى مخبرى صفتيده هم اېش بجردى.

اېشانچ حاضر اېسه اوز عايله سى بيلن امريكا قوشمه شتاتلريده استقامت قىليب كېلماقده، او، اوغانستان معاصر اوزبېك ادبياتىده تانىقلى سىما بوليب، شعروادبيات نىنگ تورلى ساحه لريده قلم تېبره تگن. اونىنگ محمد عالم كوهكن بيلن چاپ بولگن قوشمه تاليفى «اوزبېك ادبياتى فرهنگى» دن عبارت. قويده گى حكاية يازوچى نىنگ انترنتى صحيفه سيدن كۇچيرىليب آلىنگن.

حاکم!

بوندن بیش بیل چمه سی بؤرون، اؤزبیکلر غاوو یشه یاتگن بیر ولایت نینگ بختی کولیب (یوق، شوری قوریب!) باقیب، او بیرده بیر جرار حاکم (والی) تعیین له نیددی. سهل-کم قیرق حاکمی باشیدن اوتکزگن بو ولایت آدملرینینگ آفتیدن، آشیغی آلچی توریب، نانی یاققه باته دیگن بولیددی. آدملر، دغدغه سی اوزون بو حاکمی یخشیلب عزت-اکرامگه باتیریشیددی. کیملر دیر ضیافت او یوشتیریب تون کیدیریشگن؛ کیملر دیر آیاغی آستیده قان چیقیریشگن؛ ایس چیقیرگنلرهم مول بولیشگن. بیر عمر یاریب- یالچیمی کیلگن بیچاره خلق «کورگنلریمیز اونوت بولدی شیکلی!» - دیه شادیانه توتیشگن. اونینگ بیگنی آلدیده، بیمه گنی آرتیده بولیب قاله ویرگن... ایلنینگ نظری توشگن حاکم ایش قیلیشنی بیلمسه - ده، قرچه قوشدیک هر شاخ شبه-یو، بئته لر باشیده پیدا بوله ویریددی.

حاکم بولسه - اوزی خان، کولنکه سی میدان. یاشی ایلیکیدن اوتگن، تیرجه یب گیرگنده کیرته یگن کوزلری ایچیگه تارتیب، لبلری بی اختیار بیر بوریشر، بیرچووه لر ایدی. کولگوسی هم، غضبی هم بورنی نینگ اوچیده. گیره یاتگنده تیشلرینی بیر- بیرگه قیرر، چوزینچاق یوزلری تره نگله شر، گاها آغزیدن اوچقونلری پارتلب توره ردی. جماعت

حضوریده کورینیب قالگن حاکم آدملر تیلیدن اوزیگه حمد و ثنالر یاغیلیشینیی ایستردی. خیال سوریب، یوره یاتگنده ایکی تامانیدن آدملر صف تارتیشیب، «قوللوق عالم پناه!» دیگودیگ ایدی گویا. قندینگنی اور، دورینگنی سور، دیگن اویلر ایچیگه غلغله سالیب تورگینی اونینگ کوزلریدن اوقیب آلسه بولردی. عمل، منصب آتیگه مینیش نیمه لیگینی بیلمه گن وییلان یاغینی یله گن آدمگه ولایتنی تاپشیریب بوله دیمی؟

کوپ اوتمی حاکم نینگ چونته گی قه په یدی، فرعوندیک صلابت توکیب، گیرده یب یوریشلر باشقچه. قولینی کوکسیگه قویب تعظیم ایله کوتیب آیشلردن ایتی-کویله گیگه سیغمه یاتگن بولدی. حاکم یوره یاتگن کوچه لر سوو سیپیلیب، چنگلری یانقریله یاتگن کونلر حاکم ولایتگه کیلیب-آق، اوزیگه اوخسگن هم تباقلردن تاپتی. قارینچه سی آسیلیبراق تورگن حاکم نینگ قاغاذ تیتیش، جرنگله تیب تیلفونده سوز قاتیشدن اوزگه ایشی یوق. «زمانه زورنیکی، تماشا کورنیکی»، دیگن گپلرنینگ شمالی حاکم توره نینگ تیبه سیده گیر-گیر ایله نه دیگن بولدی.

ایش- پیش دیگونچه حاکم توره بیر شاشیلینچ مجلس اوتکزدی. مجلسده: «شهر کوچه لری نامینی ابدی لشتیریش» مساله سی کونده لنگ توره ردی. قتنه شووچیلردن بیرى سوز رشته سینی قولگه آلدی:

والی صاحب!

حضرت لری! سیزگه کوکدن دعاو سالملر یاغیله بیرسین. مبارک قدمینگیز کوزیمیزدن آریمه سین. سایه نگیز باشیمیزدن اوکسیمه سون. بیز حاکم سیور و حکومت پرو رخلق میز. یوز بیلگه یقین وقت آره سیده بیزگه حاکم بولیب کیلگنلر نینگ بیرارته سی هم قولی، چونته گی بوش کیتمه گن. وقتیده عزتینی قیلیب، دعالرینی آلیب بختیار یشب کیلماقده میز... خدمتپنگیز توگه مسدن حقینگیزنی ادا قیلیش بیز اوچون هم فرض، هم فرضدیر. اجازه تینگیز بیله بوگونگی بیغینده «کوچه لرنی قیته ناملش کمیته سی» رئیس، دیب عالی حضرت لرنی اعلان قیلسک.

اورته کش آدم نینگ ایلیق سوزلرینی جان قولاغی بیلن تینگله گن حاکم، ایله نر اوریندیغیدن جیلیب، سالون اورته سیگه بیر کیلیب، ینه جایگه باریب اوتیردی و کلته بینگیلی ایکی قولی بیلن اوزینی قوچاغله گنچه، تپیه گه قره ب قهقهه آتیب، سیوینگنیدن کولیب یوباردی. سونگ، چونتگیدن قیمت بها «مرل برو» پاپوروسینی چیقریب یاقتی. تویب- تویب تمه کیدن تارتدی. اوپکه لری نینگ بوشلیقلرینی اچیق توتوندن تولدیردی. کیین سوزنی باشله دی:

کمونستلر دوریده «ولادیمیر ایلیچ بریژنیف» نامیگه قوییلگن کتته شاه کوچه نینگ تقدیری نیمه بوله دی برادرلر؟ اول شونی گپله شیب آلسک، دیماقچی ایدیم. اگر گپلریمگه کونیب، راضیلیک بیلدیرسنگیز مین شو کمیته نینگ ریسیلیگینی اوز بوینیمگه آله من، خوبمی اکه لر؟

اوتیرگنلردن ینه بیر ی:

بیر آغیز سوزینگیز بیزاوچون پادشاه امریدیک اولوغ، بوپورینگ حضرتیم، دیدی.

گنی توشینه دیگن آدملرگه آفرین آیته من، - کورستگیچ برماغی بیلن منگله ینی قا شیدی، - مینینگ خدمتلیریمنی بیلگن، شخصیتیمنی حس قیلگن وتوشینگن عزیزلریمگه آیته دیگن سوزلریم شوکی، ۱۴ کیلومترلیک اوشه بیلی بیر کوچه نامیمگه قوبلسین، دیب ایتمه یمن - کو، باری یوغی بیر کوچه اویم بیرمرته. چونکی مین سیزنینگ حاکیمینگیزمن. شو ولایتی بیر مملکت، دیب اوپله سنگیز، مین اونینگ عالی حکمداری یعنی پادشاه سیمن. «پادشاه الله نینگ بیرده گی سایه سی»، دیبلگن کتابلریمیزده. دیدی حاکم توره زور جرئت بیلن.

باشیده قاره کولی کولاه قوندیرگن بیغینده گی ینه بیرکیشی :

مولوی صاحب! اولوغ تنگری آتی بیلن شو کتته کوچه نی حاکمیمیزنینگ مبارک نامی بیلن "ابدی" لشییشیگه دعاقلیب قول کوترینگ، - دیدی. مولوی بولسه، ایتیلگنیدن اون برابر اعتراض ایله حاکم اداره سینی عربچه سؤزلر بیلن تولدیریب تشله دی. قرار قبول قیلینیشی بیلن مجلسده گیلر دراو، شهردن تونیکه سازنی چارلب کیلیشینی بوپیریشدی. بیر زومده تونیکه ساز حاکم توره اداره سیگه یتیب کیلدی. تونیکه ساز اوشه، آدرسه گی کوچه، اولوغ حاکمیمیز نامیگه قوبلسین، دیگن خطنی آلدی - ده، خوب بوله دی، دیه قولینی کوسیکه قویب، آرتیگه قیتدی. خطاط تاپتیریب حاکم نینگ نامی یازیلدی.

ایرته سیگه حاکم نینگ اسمی بیتیلگن لوحه نی بیتون دیوارگه
 آسیش مراسیمی اویوشتیریلدی. شهر کوچه لریدن مراسیمی کوریشگه
 آدملر شاشیلیب بارردی. دولت اداره لریدن ماشینلر ده اوتیرگن مامورلرهم
 اوشه یاققه آقیب باریشدی. ساعت (۱۰) باریب، آدملریغیلشدی، حاکم نینگ
 نامی یازیلگن لوحه بیتون (سیمنت) گه قاقیب قاتیریلدی. قیچیلر
 آلینیپ، قیتان (فیته) کیسیددی. گولدوراس قرسکلر چالیندی. کتته تاواقده
 گی نقل و چاکلیتلر کیلگنلرگه اوله شیلدی. شیرینلیگنی ایلك تاتیش
 حاکم اختیاریده قالدی. آغزی نینگ سوله گی آقه ی، دیب تورگن حاکم
 تشکرلر ایتیب تورگندی یمیکن، «ایگم قول» شاعر آره دن سوغیریلیب
 چیقدی-ده، ایکی آغیز سوز ایتیشگه حاکمدن اذن سوره دی و سوزله ی
 کیتدی:

عزیز ملتیم! بویورت جوده کوپ قاره چارشنبه لرنی باشدن
 کیچیرگن. ایکی مینگ بیلیک پارلاق اوتمیشیمیز بار. بو ولایتده
 اوزبیک پادشاه لری، امیرلری، خان و شهزاده لری نینگ توپراقی
 یاتییدی. دانا، ایلپورور عالم و شاعرلری کوپ بو ولایت نینگ، محمد گل
 مهمند و اوغانلر نینگ ظلم و جفالری بیتمه گنیدیک، یوره
 گیمیز، روحیمیز نینگ اینگ چقور نقطه سیدن جای آلگن بو کوچه نی
 حاکم نینگ نامیگه قوییش عدالتدن ایمس! بو کیلگیندیلر کیلیب کیتته
 ویره دی، بیراق، بورت جاییده منگو قاله جک. احساسلی آدم تیریکلیگیده
 مونده ی اوله مس ایشگه قول اورمه یدی. حاکم سیزنینگ

خدمتگاری نگیز، اونینگ آلدیده ایگیلیب، بوکیلیب توریشینیگیز یره مه یدی. حاکمنی اوشلب توره دیگن هم سیز بوله سیز، ایشدن هیده ش حقوقی هم سیزگه فقط گینه بیریلگن. بونده یی شرمنده لیککه قرشی عصیان کورسه تینگ، ظلمگه باش ایگمگ، یورتینیگیزنی آیاق آستی قیلیشگه قرشی تورینگ. بونی عدالت و دموکراسی دیدیلر. قنی «ویکیلیکس»، بیر ملت نینگ قدریتلرینی آیاق آستی قیله یاتگن حاکم نینگ اوشبو قیلیمیشینی فاش ایتسه! قنی «ویکیلیکس»! سوزلرینی شاشیب ایتیشگه اولگوره رگن، شاعرنی مجلسدن سواریب چیتله شتیردیلر. چیت ایلیکلر آلدیده اونی بند زندان قیلیشگه باتینه آلمه دی حاکم. خوفسیزلیک چاره لرینی کوریش مقصدیده، لوحه نی کیچه-کوندوز قوریقش وظیفه سی ایچکی ایشلر اداره سیگه یوکلہ تیلدی...

(سونگ)^۱

۲۰۱۰/۱۱/۶-کانادا

<http://ishanch.blogfa.com/post-522.aspx>

— [Mangu Bitiklar](#) ile birlikte, [Ottawa](#)'da

قادرمرادى

قادرمرادى ۱۳۳۷ يىلى، بلخ ولايتى باش كېنتى، مزار شريفده تۇغىلگن. او، باشلغىچ تعليماتىنى فارياب ولايتىگه قره شلى، اندخوى تۇمىنىده گى ابومسلم خراسانى لىسه سىده بيتديريب، اوندىن سۇنگ كابل يىلىم يورتى، ژورناليزم فاكولته سىگه دوام اېتديردى.

او، اولكه ده گى ناتىچ وناقۇله ى وضعیت طفىلى، بيتمىشىنچى يىل باشلريده مهاجر بوليب، اۇزاق يىللردن بويان بدرغه ليكده يشه ب كېلماقده. او، حكاية نويسلىك نى درى تىليده باشله گنى اوچون، هنوزگچه اوز انه تىلى بۇلگچ ، اۇزبېك تىليده مستقل اثر يازيلمه ى تۇرگن ، اونىنگ درى تىليده باسلىب چىققن حكاية اثرلرى قويده گىچه:

۱- كۇلدىن بير سېس ۲. - كېتگن لر باشقه قىتېب كېلميدىلر. ۳- سۇمه وقان. ۴- موملر سۇنگگچه يانه دىلر. ۵- بشىل شالى لر. ۶- پېراقلر باشقه نفس الميدىلر.

اونىنگ «تاغه تېمىرچى» وتۇپلنگ كونى» ناملى حكاية لر تۇپلمى اېلك بۇلىب، ميلادى ۲۰۰۷ يىلى آلمان نىنگ هامبورگ شهريده، مېمنه ليك محمد ذاكر عمرى تمانيدن اۇزبېك تىليده، اۇگىر يىلىب، اوشبو اثر ۱۳۸۷ يىلى نىنگ حمل آيى مزار شريفده گى ميرزا اولوغ بېك باسمه خانه سىده باسلىب چىقدى.

محمد ذاكر عمري:

محمد عمر باي اوغىلى، ذاكر عمرى ۱۳۴۰ يىلى ميمنه شهريگه قرشلى (ده سيدان) قيشلاغیده دنيآگه كېلدى. اودستلېكى تعليماتنى اوز قيشلاغیده آلب، اورتە وليسه دوره سيني ميمنه نينگ (ابوعبيد جوزجاني) ليسه سيده تۇگتدى. ۱۳۵۸ يىلى كانكورر سيناوينى تاپيشيريپ كابل پوليتخنيك انستيتوتى ده كامياب بۇلسه هم، تورلي قىپنچىلىكلرباعث اويبرنى اۇقيب - تۇگه تالمه دى. نېچه يېل ميمنه ده گى رسمى اداره لرده اېشله ب كىپن چپت اېلرده مهاجرت باشله دى. او، اۇزاق يېلردن بويان آلمان مملكتيده استقامت قىليب كېلماقده.

تاغه تېمير چى و تۇپلنگ كۇنى!

بازار كۈنى ايدى، كىچكىنه شەرچە چنك و توزان توفانى ايچيده تېلپىنرايدى. قىشلاقلىكلراوزاق - ياووق قىشلاقلردن شەرگه كىلگن ايدىلر. كوچلى شمال كوچه و جاده لرده قوتورىب ايسردى . بوتون آسمانى چنگ و توپراق اوره ب آلگن وقوياش كورينمس ايدى. تيميرچيلرسته سېده، تاغه نينگ دكانى قرشيسيده آتلى نينگ توياغىگه نعل قاقثيريش اوچون بيرنيچه قىشلاقلىكلرتوخته گن ايدى. تاغه آتلىردن بيرى نينگ توياغىگه نعل قاقرايكن ، يوزى نينگ تيرينى كويلىگى يينگى بيلن ارتدى - ده ياننده تورگن ييگىتگه راحتسىزلىك بيلن: -اشتراك قيلمه يمن ، مين اخبارنى نيمه قيله من؟ ديدى. قوليده كاغذوقلمى بار ييگىت غضب بيلن: -اشتراك ايتيشينگ كيره ك ، چونكه همه دكاندارلراشتراك ايتگنلر، ديدى.

* * *

شمال اينديگينه بنددن آزاد بولگن تىلبه گه اوخشب هر طرفگه يوگوره ر و توپراقلىرى آدملرنينگ يوز وباشيگه ساچردى . تاغه ييگىتگه قره دى، اونينگ نگاه لريدن نفرت وانزجارياغرايدى. طبيعتى هواگه اوخشب آينگن ايدى.

ناتیشلیک انگیزه سی اونینگ یوره گیده قورقوو اویغاتدی. بوگون کوزیگه عادی وحادثه سیزکون ایمسده ی کوریندی. دوکانی نینگ قرشیسیده تورگن بویکی کیشی بیلن نیمه قیلیشنی بیلمس ایدی. بیرسی نینگ قولیده قلم وکاغذی بار، باشقه سی نینگ ایلکه سیده میلتيق آسیلگن ایدی.

میلتيقلىك يېگیت آمرانه لحن بیلن:

-اشتراک ایتیشینگ کیره ک! دیدی.

تاغه نینگ صبرکاسه سی تولگن ایدی. قولیده گی بالقه نی بیرگه تشله دی- ده قورالی ییگیتگه نفرت بیلن قره دی.

شوچاغکچه نیچه قتله یوره گیده: « اولرنینگ باشیگه شوبالقه بیلن بیرنیچه ته توشیریب اوزیمنی قوتقرسم میکن؟» دیگن فکرلرکیلدی. اماکیم دیراونینگ یوره گیده کورمه یسن می، اولرنینگ قولیده میلتيغی بار- کو... دیرایدی.

أغزیده گی چنگ و توپراق بیلن قاریشگن توپوگینی بیرگه توفلب،

سونگگی قرارینی بیلدیره یاتگن کیشیدیک ، بلندأواز بیلن:

-مین اخبارنی نیمه قیله ی؟ اشتراک قیلمه یمن ، دیدی.

قولیده قلم وکاغذی باریگیت اوزون و توپراق باسگن ساچلرینی قوی بیلن سیله دی-ده تاغه تمان ایکی قدم تشلب ، اوشه ایسکی سوزینی

ینه تکرارله دی:

- اشتراک ایتیشینگ کیره ک، برچه دکاندارلراشتراک قیلگنلر، دیدی. غضبی قینه گن تاغه:

- زور بیلن اشتراک ایتدیره سیزلرمی؟، دیب سوره دی اولردن.

تاغه نینگ آیتگن سوزلریدن قاطعیت وخشم ونفرت بورقیره ب توره ردی قولیده قلم وکاغذی بار بیگیتگه تاغه نینگ بوباتیرلیگی یاقمه دی وینه کوپراق جدیت بیلن

-هه، زور بیلن ، همه دکاندارلرروزنامه گه اشتراک ایتیش لری کیره ک ، دیدی.

تاغه غضب بیلن غودورلپ:

-لاحول ولا... دیدی- ده ناس قوتی سینی کیسه سیدن چیقیریب آغیزگه بیرآتیم ناس تشله دی و قوراللی بیگیتگه قره ب:

-مین میلتیغلرینگیزدن قورقمه یمن. اشتراک ایتمه یمن ، دیدی.

قوراللی بیگیت کوزلرینی زوردن آچیب:

-اشتراک ایتیشینگ کیره ک ، اگر قبول قیلمه سنگ ناحیه گه آلیب باره من! دیدی تاغه بوگیدن کوپ ناراحت بولدی. اولرنینگ گینی قبول قیلشگه غروری اجازه بیرمس ایدی.

اولرنینگ حکم وزوروانلیگینی چیده یالمسدی. اوزینی اولرنینگ گپلری قرشیسیده تحقیرلنگن حس قیلردی. یوره گی هرلحظه اولرگه حمله قیلیب ، حقیرگه قولیدن کیلگنینی قیلشینی خواهلردی. اویوره گیده:

- نیمه بولسه بولسین، اولرنی اوره من ، دیب اویلردی.

اویگه باتدی. هوادن چنگ وتوپراق یاغردی. اونینگ نظریگه تیلبه شمال، چنگ وتوپراق، ایسیق وبوغوچی هوا بیر- بیرلری بیلن بیرلشیب کوکره ک ده گی نفسلرنی بوغیشگه عهدقیلگنلردیک توپوردی. آدمرباشدن- ایاق توپراقه بولنگن ایدیله. توپراق باسگن چهره لری انیق کورینمس ایدی،هیچ کیم کوزینی یخشی آچالمس ایدی. انده- سنده لاد سپیکرلردن کیم نینگ دیرخشم وغضب بیلن سوزله یانگن آوازی قولقلرگه چلینرایدی. شمال سوزلاوچی نینگ سیسینی گاه آلیب کیله، گاه آلیب کیتدی. معلوم بولیشیچه کیم دیرخشم وهیجان بیلن آله قنده ی محفله سوزلردی:

.... اولوس نینگ حمایه سی بیزیلن . مستبدلرنی اورته دن ایلتدیک،سوزلرنی اسارت زنجیریدن قوتفردیک ...
تاغه پارتله گن کبی:

-اشتراک ایتمه یمن ، قولینگیزدن کیلگینی آیه منگله! دیب بقیردی.
شهرایچیدن اوته یانگن تانک نینگ غوریللشی ایشیتیلدی. آتلی
نینگ توپاغیگه نعل قاقتیریش اوچون تورگن قیشلاقی ییگیتلر سراسیمه لیک بیلن تاغه گه باقردیله،اچیق وکونگیلسیز بیرواقعه یوزبیریشیگه منتظر ایدیله.

قولیده قلم و کاغذ توتیلگن ییگیت:

-آلیب کیتته من سینی ، بیله سن می، بیلمه یسن می؟- دیدی.
تاغه:

- یوق، کیتمه یمن، کیتمه یمن - دیدی .
- بیگیت نینگ یانیده تورگن قوراللی کیشی:
- یوم آغیزینگی، اشتراک ایتیشینگ کیره ک ، - دیب بقیر دی. تاغه بیردن صبرکاسه سی تویب تاشگینی حس ایتدی. اطرافیکه قره دی. متردد ایدی، نیمه قیلشینی بیلمسدی. همه یاق چنگ وتوپراقدن تولگن ایدی. تیمیرچیلرنینگ ترنگ-تورونگری ایشیتیلردی. سوزلاوچی هنوزهم هیجان بیلن بیانیه بیره رایدی:
- ... کیم که بیزیلن ، دوستیمیز. کیم که بیریلن ایمس، دشمنیمیز .
- بیزعدالت ومصئونیتنی تأمین قیله میزوبیز...
- تاغه ینه قوراللی کیشیکه قره ب:
- اولدیرسنگیزلرهم ، اشتراک قیلمه یمن، - دیدی .
- قلتیره دی . یوره گی خواهله گینی قیلماقچی ایدی. اوینگه چومیلدی . یوزبیرماقچی بولگن نرسه ایندی باشلنیشی کیره ک ایدی. اطرافیده بویوک بیرتوفان وقتیق بیرزلزه باشلنیشینی کوزآلد یگه کیلتیردی. قانی قینه گن ایدی. کیم دیریوره گیده سراسیمه لیک بیلن:
- تاغه ، آیت نیمه قیله ی . تاغه، ایت نیمه قیله ی؟، دیب سوره ردی .
- قوراللی کیشی کیلیب، اونینگ بیلگیدن اوشله ب :
- یور، کیتدیک، - دیدی .
- تاغه:
- کیتمه یمن، - دیدی .

قوراللی کیشی ینه اونینگ بیلکیدن توتیب:

-آلب کیته من سینی! - دیدی!

قولیده قلم و کاغذباریگیت تمسخریلین:

-آته نگنی آلب کیته من ، بيله سن، آته نگنی... دیدی.

احوالی بوتونلی اوزگرگن تاغه:

-آته دن گپیرمه، مینی آلب کیتالمه یسیزلردیدیم ، آلب

کیتالمه سیزلر! دیدی.

بدنی قیزیب، باشدن - ایاق قلتیرر ایدی. میلتیققه قره دی. قوراللی

کیشی نینگ اوق بیلن توله کمربندینی کوزدن کیچیردی. کیم دیریوره

گیده:

-باشلش کیره ک . وقتی کیلدی...دیدی.

ایسیگه اولیم وزندان توشدی. اویله دی . اگر بوش قول بیلن اولرگه

حمله قیلسه ، عاقبتی یخشی بولمیدی. ذهنیگه:

-یوق ، توغری ایش ایمس، دیگن خیال کیلدی.

ییگیت مسخره قیلیب:

-هنوز دنیادن خبرسیزسن، بیزیلین یور- چی روزنامه نیمه لیگینی

بيله سن، دیدی.

تاغه اوزینی حقیر و خورلنگن حس قیلدی. بو حقارت و کمسیتیشرلرگه

چیده یالمس ایدی.

«تاغه باشله!» دیگن بیر فریاد اونی سیلکیتیپ یوباردی.

قول وایاقلری اختیار سیز حرکت قیلردی . ینگى بیر کوچ وجودیده
 اویغانماقده ایدی . باشله ماچچی بولدی واوزیچه :

- اولیم حق دیر . قچان بولمه سین کیله دی .

ینه میلتیققه باقدی وقوراللی کیشی نینگ اوقلی پرتله سینی کوزدن
 کیچیردی . اگر بوش قول بیلن حمله قیلسه ، ینه هم کوپراق
 حقارتلنیشی وخورلنیشینی اویله دی . آغیزیده گی ناسینی توفله دی .
 غضبدن قلتیررایکن :

- قه بیرگه آیب بارسنگیز ، باره من ، اماروزنامه گه اشتراک قیلمه
 یمن ، دیدی .

اویبرده منتظر تورگن قیشلاقی بیگیتلر حیران بولدیله . تاغه نینگ بونچه
 آسانلیک بیلن اوز قراریدن قیتگنیگه ایشانگیلری کیلمس ایدی

آره دن بیر ساعت اوتدی . شمال هنوز هم قوتور ب ایسردی . آسمان ینه
 هم کوپراق قراوچنگلی بولگن ایدی . گویاکوکره کده گی نفسلرنی
 بوغیش اوچون هوانینگ ایسیغی ، چنگ وتوپراق وقوتورگن شمال
 ایدیلر .

قویاش کورینمس ایدی بیروآسمانندن توپراق یاغرایدی . شمال حالی
 هم اوشه سوزلاوچی نینگ بیانیه سی بیلن اویزایدی .

تاغه ناحیه دن قیتیب کیلگن ایدی . چارراهه ده شمال ، توفان
 وچنگ وتوپراق مسیریده قیغولی تورگن ایدی ونیمه قیلیشنی بیلمسدی

اوزیدن اویه لرایدی. اولدیرووچی بیرقیغور، روحینی ایزرایدی. نظریگه اوشه نرسه اوچون که یشه یشرایدی قولدن بیرگندیک کوریندی. اونینگ اوچون حیات نینگ، دکان نینگ، اوی نینگ هیچ قنده ی ارزشی قالمه گن ایدی. تحقیرلنگن ایدی. آته سینی اهانت قیلگن ایدیلر. حقارتلی دشناملرنی ایشیتگن ایدی. یوره گی یاریله رایدی. بونده ی اچیق وزجرلی لحظه لرنی باشیدن کیچیریانگنیگه ایشانگیسی کیلمسدی و اوزیدن:

- نیمه اوچون قورقدینگ، تاغه، نیمه اوچون؟، دیب سوره ردی.

بیردن ایسیگه میلتیق توشدی. کاشکی مینینگ هم میلتیغم بولسه ایدی دیگن آرزویوره ک بغرینی تیرنه ی باشله دی. بوگپدن یوره گیده قووانچ یوگوره باشله دی وتاتلی بیر تویغواونی اوره ب آلدی. نظریده ینه اطرافیده، همه بیرده، اویلرده، کوچه لرده بازارلرده بویوک بیرتوفان و وحشتلی بیرزلزه باشلنه یاتگندیک ایدی. اوایندی بوتوفان ایچیده اوز یولینی تملشی کیره ک ایدی و اوزیدن:

-قه بیرگه باره ی؟ اویگه می، دکانگه می؟، دیب سوره دی.

اویگه هم، دکانگه هم بارالمس ایدی. او، اوزینی حقارتلنگن حس قیلرایدی. یوره گیده اوچ آلیش الاوی آنگه لنماقده ایدی. هیچ کیم بیلن مقابل بولیش یوزی قالمه گن ایدی. باشقه آلدینگی دیک یشب کیتالمسدی. تاغه اوز قراریدن واز کیچگنیگه و اولرنینگ قرشی سیده ساکت قالگنیگه هیچ کیم نینگ ایشانگیسی کیلمس ایدی.

تاغه نینگ ایچیده بیر غوغا اوج آلدی. بوتون صحنه لر کوزلری آلدیده مجسملندی. اولر نینگ اهانت آمیز سوزلری قولاً غیغه تکرارلندی. بوندن آرتیق چارراهه ده توره آلمه دی. چقان قدملری یولگه توشدی. چنگ و توپراق ایچیده ناتانیش یولگه قره ب یولگه توشدی. قه بیرگه باره یاتگیننی اوزی هم بیلمس ایدی. کوزلرینی یومیب «هی میدان طی میدان دیب»

آلدینگه یوره ردی. قوتورگن شمال، توپراق ومیده تاشچه لرنی یوزیگه ساوره ردی. توپراق، میده تاشچه لر وشمال اونی مسخره قیله یاتگندیک توپولردی.

تیمیرچیلر نینگ ترنگ - تورونگ سیسی ایشیتیلردی. بیانیه بیر یاتگن کیشی نینگ سیسی هم قولاً غیغه تیکانده ی قده لردی. زرهللی تانکلر شهر جاده لرینی لرزه گه سالگن ایدی. یول اونگوچیلر، آنلری کیشنر، تیلبه شمال فضانی ینه هم کوپراق غبار الود قیلردی. قویاش کورینمسدی تاغه ایسه اوشه چنگ و توپلنگ ایچیده غایب بولدی.

اوشه کوندن سونگره، تاغه نی هیچ کیم دکانیده کورمه دی. اویوره گی نینگ یاره لرینی درمان قیلشی اوچون کیتگن ایدی. اوییرمیلتیق تاپیش و میلتیق بیلن ینگه بیرحیات باشلش اوچون کیتگن ایدی.^۲

(سۇنگ)

^۲ ایستلمه: شبرغان ۱۳۵۸ ییلی قادر مرادی / هامبورگ ۲۰۰۷، ۰۴، ۰۹، میلادی ییلی ذاکر عمری.

سید محمد هاشم جعفري

سید جعفر قویاش اۇغیلی، سید هاشم شمسی هجری ۱۳۴۴ یېلی فاریاب ولایتیگه قره شلی، خانچهارباغي تۇمنیده تۇغیلدی. آته سي ضیالی واستعدالی اۇزبېك مقامچی صنعتکاری اېدی.

او، باشلنغیچ ولیسه دۆره اوقیشلرینی اندخوی تومنی همده مزار شریفده گی شهید بلخی لیسه لریده تۇگتدی. اۇروش و ناتیجیلیکلر طفیلی، یۇكسک تحصیلات اوچون زمینه تاپالمسدن، حربی خدمت اۇتقیزگندن کیین انچه مدت «یۇلدوز» هفته لیگی تشکیلاتیده ایشله دی. او، عالیله باشقیریش یانیده ۱۳۸۴ یېلی یۇكسک دارالمعلمین نی هم بیتدیردی و حاضرهم اۇز قیشلاغیده گی اۇرته مکتبه آمرلیک لوازمیده ایشلب کېلماقده.

او، یاشلیگدن باشله ب اۇز آنه تیلیده قلم تیریه تیب ادبی یازوولر، طنز، مقاله و قیسقه حکایه لر یازگن. او، اۇزبېك ودري تیللریده ۵۰ دن آرتیق حکایه یازگینی آته دی. «سقرات» اونینگ اۇز آنه تیلیده مستقل حکایه لرتۇپلمی بۇلیب، حرمتلی محمدحلیم یارقین اهتمامیده، اوغانستان قلم انجمنی تامانیدن باسیلیب چیققن.

سَقیر آت !

تاش ، سَقیر آت نینگ یالینی سیپه لب تیوره ک - اطرافد ن
 ایلنیب کوردی. آت مست و دیوانه وار بو لب آسمان ساری بو کیلب
 سویلردی یو - بورنی نینگ یازیق یره لری بیلن کو چه دن او
 تگوجی آت لر نینگ تو یاغی تاووشیگه قولاق لرینی قییب کیشناپ
 یوره ک آنگه سی نینگ آغیزیدن چیقاردی.

تاش هر دایم سقر نینگ سووی و سیلی ، آرپه وسامانیدن موزبت
 قیلردی وهیچ نرسه نی او نینگ قاره شیغیگه ماس کیلسه بیر ینمسدن
 بجرردی. او نه فقط بو گون بـــــــلکه کیچقورون پیتلر ده هم اون
 ایکی آی آتی ایدی یو - خلاص . او بو بین بیگیت، گاوده لری تاغدن
 کیسیب آگندیگ ، بیگیت لیگی بیگیت لرده آرتیق .

او، سقر نینگ جان و دلدن کوپراق سیوه ردی. او نینگ او ستیگه
 مینکن کیشی هم ذره چه بیرگه توشیشی کیلمه ی یورغه و موزون قدم
 لری هیچ بیر آت نسلیدن چیقمه گن. تاش تورت بیل ایلگری آته
 سی جوره تاغه نینگ کوپگه قوشدی و قریب کیله یاتگن بیر گینه
 کمپیر آنه سیدن باشقه بیرته هم یوق ایدی . او ایرته لب
 سقر گه نماز و قتیده سمان بیریب جول - جنده لرینی ینگیدن تو

غریلب شالد - ده ، سطل نینگ سوودن تولدیریب آت نینگ اونگیگه بیتکیزیب قویدی. چو نکه او آت آته سیدن قالگن میراث بو لیب و او نینگ یخشی کوریشی هم انه شو ندن عبارت ایدی.

تاش بیر کون عادتده گی دیک سقرنینگ ایگرلب ساوتدیرماقچی بولیب کوچه ساری موزون قدم لری بیلن هیده ی باشله دی. چون او آسمان سوپلب و پرنده لر نینگ پرریش لری بیلن بیر آز او چیب توشردی. تاتیش سقر نینگ یو گه نیدن محکم اوشلب او ستیگه میندی - ده ، آت دن بیقلمه ی هیدردی؛ زیرا، ایکی کوندن کیین جمعه کون کیلردی و تاش هم اوشه کون سقر نینگ اوغلاق باشلنگینچه میدانیده اعضای بدنی و ایاغ و بیل لری نی قیز یشتیردی. دیمک سقر او شه کون سیناوو - امتحانگه باره ردی...

کون و تون اوتدی. جمعه کون آتلا او غلاق میدانگه کیلگن ایدی لر. هرتماندن آتلا نینگ سیسی قولاق لرگه سنچیلردی. میدانگه بیغیلگن خلاق هم اوزلریدن بیرگته دایره بیغیش نینگ تشکیل بیریب خلاق غالمه غالی و آتلرنینگ مستانه وارکیشنه ش لری اوغلاق میدانی فضا سیدن ایشتیلر دی . آدم لر ایسه اوغلاق نینگ باشلنغیچ لحظه لرینی کـوـتر ایدی لر. ولی لاو دسیکردن چیقن بوره ک سیتوچی تاووشی اوغلاق باشله نیشیدن مژده بیریب اولو سگه آیتدی

:

- قوم لر! ایناغه لر! التماس آیته میز، اوغلاق باشلنه دی میدان نی کینگی تیرینگلر!

تاش آتی میدانگه کیلگن ات لرایچیده نظیر سیزایدی . اتلر اوره لری نینگ اراده سی لیک قیافه لری بیلن آرام تور مسدیلر. او جه ی میدانگه تشلندی . آ تلر همه سی اوجه ی تمان یوگیریشدی لر. چاپندازلر نینگ قمچین لری آ غیز لریده تیشلنگن ایدی. هر قیسی لری اوجک گه قول اوزاته آلمه ی قوللری بیر هم اوجکگه تیگمسی. تاش باربار ات نینگ قمچین بیلن تهدید ایتردی که اوجککه یاوغلشمسه .قهر و غضب چاپ انداز لر صورتیدن سیز یلردی. تاش نینگ سقر آ تی کوپ تلاش و مشقت لر بیلن تقیمگه کیردی - ده، اوجکنی جور تامان گه آلیب باردی. چاپ انداز لر سقرگه ممانعت قیلردیلر. شونده سقرهم اتلردن افضل راق چیقیب چندیرینی چوزه باشله دی....

دیماک اوشه کون کوپراق اوجکنی تاش آتی "سقر" بیردن کوتاردی و همه نی توجه سینی اوزیگه تارتدی.

تما شا چیلرهنوز توزمه گن. یار محمد محله نینگ اینگ پولدار آدم لریدن بولیب تاش نینگ اوز حضوریگه چقیردی. گویا سقر ات او نینگ یوره گیدن آلگن دیسین کیشی.

تاش هنوز جامه کاری نینگ چیقراگن یوق ایدی که یارمحمد حضوریگه کیلدی. شونده گردن لرینی آ سمان سویله تیب آغیزلریدن چیقراگن گپی بیلن آغیزلاغینی چه ینب چراغپایه بولیب،انده-سانده کیشنه

ب قویردی. یارمحمد هم پوستین نینگ بلکه سیدن توشگنی قویمه ی کیسه سیدن بیر بندل پول چیقیریب تاشگه بیردی وتاش ایسه پولنی آلمه دی ده حویلی سی تامان آت بیلن یولگه توشدی.....

ساعت سیکیزده پاریملی ویوره ک سیورشمال توریب یارمحمد بیته نی هم انه شوپاریم شمال نوازش بیردی.

یارمحمد ایندی گینه بیرنرسه گه آشیفگن او" سقرآت " ایدی. یارمحمد نینگ تمام وجودی سفر اوچون محبوبولگن ایدی.

بیرکن یارمحمد آشناوبرادرلری بیلن آت باره سیده سوزیوریتگن ایدی. اوکه یانباش باتگن ایدی چلم نینگ قره توتونینی فضاگه یوقلب یوباردی - ده، شیرنه (شیرنظر) گه تامان قره ب:

- آتنی قنچه یولگه بیرر ایکن؟ گیرقنی شیرنه؟!

شیرینه اوزی نینگ جیلمه راق، دوپی سیگه تیقفن ایدی، یارمحمد گه قرب سوزبیردی:

یارمحمد بای! بیله من که آتن خوشینگ کیلگن همه دن اول آتنی اوزینگنیک قیلماقچی بولسنگ تاشنی یوره کینی آل!

شواتتاده تاش اولرنینگ اختلاطی اوستیگه کیریپ کیلیدی. گپ شوباره ده کو- یازیلیب قورتیلیدی. تاش هم کورپه چه اوستیده اوتیردی. شیرنظر بیرگیلاس چاینی اونینگ اونگیگه قویدی - ده بیرتاندن اوتیردی. یارمحمد هم همیشه سقراوچون یوره کی محبوبولگن ایدی ولی اصل سوزنی تاش ایشیتگن یوق. یارمحمد تاش نینگ مخاطب قیلیب:

- قیبرده سن؟ کورینمه یسن کو؟ دیگنده .
 - مین هم بار، اوزایش و کوچیم بیلن ! دیب قویدی .
 یارمحمد ینه ده قیتزیب سوره دی :
 - شوپیله لرنیمه ایش بار؟ بیرار غریب لیک تاپسنگ گنده بولمیدی
 کو؟!
 - اوزیمگه لایغ ایشیم بار، یارمحمد اکه ! بیرآت و بیرمن ! دیدی
 خورسینیب یارمحمدگه .
 آت دیگن سوز یارمحمد گه جوده بیر یاقدی . اوشه آت سوزی
 یارمحمد نینگ عجایب بیردنیا و بیرگوزل عالم سینگری سیزیلدی ولی
 رندانه هیچ نیمرسه دیمه دی . یلغوز آیتدی :
 - خیر، ایش ! ... وینه توصیه قیلدی :
 - آت نی یخشی باقگین تاش ... آتینگ جوده یخشی نرسه بولماقده !
 ...
 تاش یارمحمد سوزینی تینگلب بیر یول گیردی :
 - اوزی هم ، دنیا ده بیرگینه آتیم بار - کو! دیدی تاش .
 توغریدن هم آت سوزی یارمحمد نی اوزایچیگه قمره ب آلگن واونی
 یخشی کورگنی باعث سقرنینگ قولگه آلیشی ایدی . ینه بیرپاله چینی
 اونگه بیردی . اوکین مهربان لیک قیافه ده :
 - هر قچان ایشینگ بولسه مینگه امر قیلیگین ! راستی تاشی سین
 اولندینگ می ! ؟

تاش ، باشی یینگیغ حالده جواب قیلدی:

- یوق، مین هنوز اولینگنیم یوق...وینه خورسینیب دیدی :

- غریب لیکده هم آدم اوپله نیب آله می ؟ ... بیرقری آنم واووزیم من!
ولیکن تمام سرمایه بولیب تورگن نرسه " سقر " - کو! نیگه اوآتم دن
مینگه بیرمقصد میراث اونی باید هر قنچه بولسه هم یخشی اسره یمن
!

-ای اولمه تاش مین هم سینگه یاردم لسه من ... سینگه بیرار بیردن
قیزتاپیب بیره من! -قوی سینی ایشینگینگ اچلسین تاش جان! دیگنده
شیرینه هم بیرباندن اوزگه قویسه بیردی.

- یارمحمد بای توغری آیته دیلر، تاش اوغیل! بوکیشی بیر غرض
سیزآدم سینی پرده نگی قیله میز! بوگپ سوزلر تاش یوره کیگه چومدی،
وصورتی بیرآوزگرگندیک بولدی، اما رندانه اولرگه قره ب :
-یاردم لرینگیزدن رحمت! دیه اولردن اوزاقلشدی.

اوج کوندن کیین ساعت سیکیزده هوا اونچه لرقیزیمه دی یوره ک
سیور وپاریملی شمال آیته آگنچه اوزی نینگ طبیعی قوللری بیلن
سیلردی. اما بوشمال یارمحمد بیتگیه یاقمه دی. واورنیدن توریب
طبیعت نینگ اینگ چیرایی تصویر لنگن عجایب هنرده نقاش لیک
قیلینگن منظره لرگه تماشا قیلدی.

شونده ناق شیرینه بیلن تاش نینگ تاغه سی جرار اکه هم ایزمه-ایز
یارمحمد حضوریگه باردیلر. یارمحمد هم اولرنینگ کوتیب

تورگنیدی، کورپچه اوستیدن جای بیریب بیریبیرگیلاس چاینی هم اولراونگیگه قویدی. یارمحمد آچیق کونگول ویازیق صورت بیلن جراراکه گه قره ب:

- خوش جراراکه! قنده ی بولیب کیلدینگیز ... ای یارمحمداکه آب ودانه تارتدی - ده! دیدی وینه هم :

- سیزنی اگر ایشینگیز بولسه ایتینگ! دیدی.

- ایشیم یوق ... بیرار خیرایش قیللیک جرار بای! دیگنده جراراکه

سوره دی. قنده ی خیر ایشینی ایتماقچی سیز!؟

- مین جراراکه، بونده ی ایشگه قول اورماقچی بولدییم که

شاید اوزینگیز هم انگله گن بولسنگیز بیز تاشگه بیرقیز تاپدیک! ... جوده یخشی خاندان دن بوله دی - ده! ... دیگنده ینه ادامه بیردی.

- سیزانه شوخیرایشگه بیرگینه یاردمله شینگ... تاشنی ایشیگی هم

آچیلسین! دیگنده، جرار، یارمحمد سوزیدن هیچ نیمه نی انگله می فقط بیرگینه آچیق وصافدل بیلن اولرگه سیرداش بولدی. وگپ لرسونگیده ینه ادامه بیردی :

- مقصد ، قری کمپیر بیلن گپله شینگ! دیه ، جراراکه ایشیک دن

چیقیب کیتدی ... بوکون شمال تورمه ی ، کمپیر آنه نینگ قول

تیکیشی هم قو چاغیده قالدی و کمپیر آنه اوکه سی جرار نینگ

کورگن قو چا غیده گی تیکیشی سیریلیب بیرگه توشدی کمپیراورنیدن

توریب اوغلی یانیده او لتیرگن چاغیده ، تاش نی سوره دی :

- قنی تاش ... قییر گه کیتدی! ... دیگنده کمپیر آیتدی .
- تاش هم بار! کوچه گه تمان کیتگن شیکیلی ...!
- تاش گه نیمه ایشینگ بار ؟
- تاش گه ایشیم بارایدی ! ...
- نیمه ایش ؟
- جوده یخشی ایش مین تاشنینگ ایشیکینی آچماقچی من! دیگنده کمپیر قولاغی آچیلگندیک بولیب کیتدی - ده :
- وای! جرار جان اوکه ... جوده یخشی گپ - کو! قنی سین شونده ی بیرایشنی قیلسنگ ! ...
- جرارا آپه سیگه قره ب : مقصد انه شوخیر ایشنی قیلسنگ ثواب آخرت بوله دی . - کو! تاش کیلسه هم شونگه موافق بولسین ... مین ایسه!
- دیب یارمحمد حویلی سی تامان یولگه توشدی .
- یارمحمد حویلی سیده همیشه گی دیک شیرینه (شیرنظر) جراراکه بای خان وشونگه اوخشه گن دوست واورتاغ لریدن چمعلشگن ایدی لر .
- یارمحمد نینگ خوددی ایاغی بیرگه ییلمه گودیک توی نینگ بولیشیگه جوده قووانردی . شاید اونینگ قورقینچی اوزیچه نیمه اوچون دیر . اگرده باشقه تورلی گپ بولگنده ایده، تاش بیلن نیمه قرینداشلیک بار بولسه اما هیچ قرینداشلیکی یوق . شاید هم ات توغری سیده جوده قووانردی .
- دیمک اوهنوز گچه هم چین یوره کیدن آیته دیگن گپی نیمه؟ او بیر سوال .
- شاید سوال هم اوزیچه حل بولگن ایدی .

شونده ناق همه لری بیر-بیرگه بیغیلیب اینگ بیراساسی توشونچه گه قانع بولدی لرکه اوتوی نینگ تاشنی خبری بولمسه هم اونینگ بجرماقچی بولدی لرشویبرده اولرگه شوگپ حساب بولگن ایدی که زوردن یازاری دن تاش نینگ توی مسأله سی هم یولگه توشماقچی بوله باشله دی.

اولرهمه لری موترگه مینیب ساوچیگه جونه دیلر. شریف تاغه طوی ایگه سی. اوهم حویلی سی نینگ همه بیر و اطراف نینگ پا کیزه و منزه قیلیب تورگن بیش - تورت کیشی او نینگ حویلی تاملری زبیشگه سالگن ایدی. و بیر آز دن سونگ، چای ایچیلیب دستر خوان لر و چاینگ و پیاله لر بیغیلیب و گپ لر آیتیلیب توی بولیشماقچی بولدی و فیصله بولدی که یار محمد با ی تامانیدن قنچه لر افغانی یاردمچیلیک قیلینسه و پول هم بیر یلدی و مسجد ملا امامی نینگ تلاوتی بیلن خاتمه تا پدی. هوا چنگیب کورینردی. شمال بیرده گی توپراق لرنینگ قه بیردن دیراوی بیلن ساووریب کیلتوردی. یارمحمد با ی بیلن شیرنه ینه باشقه بیر نیچه دوست لری بیلن دسترخوان اوستیدن اوتیرگن ایدی. شواتناده یارمحمد خرسند لیک بیلن آچیق قیافه ده شیرینه گه قره ب:

- آفرین! یشه تاپگن پلانینگ بیلن ... ایندی کو سقر جان شاید که قولگه کیلسه.

جرارایسه ایندی گینه تصمیم الگن ایدی که تاش نینگ تویی باره سیده آبه سیگه آیتیب بیرسه ولیکن اولرنینگ وضعیتنی دن اونچه لرکه

تاش بیلردی و باشقه لری بیللمسدی و چون جرار تاغه سی هم گپ دن خبردارایدی ولیکن او عادت ده گی دیک یارمحمد بای نینینگ پول و دارایی سی او چون عیان گپی نی هم یاییب قویر دی ، ولسی تاش اوزی نینگ میراثی بولگن سقر آت او چون همه نرسه دن کیچگن ایدی . دیمک میراث هم مقدس ، معلوم ایمس که یارمحمد اوزهدفی گه ماس توشر میکن یاخیر؟ شو او چون هم شریف تاغه بیلن بولگن ایش ارتباطیدن کوپ فکر لریورتدی . اوزیچه یوره گیده بیرگپ نی سردیک یاییب قویدی . آسمان توله بولوت ولیکن قمیر ایتمه دیلر . کیچه نینگ قرانغو لیگی هم هیچ بیر اوز اقراقده گی کیشی نی کیم دیر کورگنی قوبمسدی . شیرنه بای و باشقه بیرنیچه کیشی بیلن شریف تاغه حویلی سیگه بارماقنی پلان آلیب یولگه توشدی لر .

اولر بیش کیشی شریف تاغه نینگ دیواری اوستیدن حویلی گه کیردیلر . اوشه کیچه شریف تاغه قه بیرده دیرمیهمان ایکن و اولر اوئیده شریف تاغه نینگ تاشگه نامزد بولگن قیزی آنه سی بیلن بیر-بیرگه یاتگن . شیرینه درحال اوزی نینگ تانیشتیرمه ی قیزآیاغی تامانیدن باریب تورغیزدی . قیزوارخطا بولیب تیلی توتیلیب هیچ نرسه نی گپره آلمه ی کوزلری شیرنه گه تیرمولیب قالدی . شیرنه چققان لیک قیلیب قیزنینگ آغزی نی توتیب:

- سبسنگنی چیقارمه ، مین تاش من عزیزیم تاش من! دیدی اونوی
- تاش نی بدنام قیلیش مقصد یده . شونده قیز گپره آلمه ی قالدی -

ده، آنه سی کیچه نینگ سکوتی نی اوزشاوقین لر بیلن بوزدی او، نینگ هیچ کیمنی تانیمه دی وقیزنی هییت لی سیسی ایدی که اولرنینگ قاچیردی یوانه سی هم کوره آلمه دی. بو آوازی همه ایشیتگن ایدی. قیزهم کون - سایین گپیره آلمه ی باره یاتگن ایدی وشوسبیلی تاش هم زندانگه توشدی.

شریف تاغه هم ایشت گن ایدی که بو بدنام لیک لره مه سی اونینگ پوش وپرده گه تورگن اولادیکه کوره یالغان بولسه ده ضرر قیلردی ، تاش حویلی سیگه باردی. جرار اویدن چیقدی وشریف تاغه بیلن سوزگه کیردی.

- مین سیزگه چین یوره کیمدن چیقه دیگن سوزیم نی آیتماقچه کیلدیم!

- اونیمه سوزشریف تاغه ؟ ایندی سیزوییز اورته میزده نباید بیرار یاشیرنچی گپ بولسه!

شریف تاغه ایسه آوازه بولگن گپ ارتباطیده ینه آیتدی:

- سیزیز قوده - انده بولسک ، تاش نی ایتگن ایشی هیچ کتابده بوق، اومینی کیاوویم بولیب تورگن هم بولسه ، بوگپ لرنیمه رقم سوز، بو آوازه گه مینی طاقیتیم کیلمه یاپدی کو؟ جرار بای تاش دن حمایه قیلگن قیافه ده قاطعانه آیتدی:

- بیزلرهم انسان میز شریف تاغه... اوزآیاغمیزگه تیگه دیگن تیشه نی یخشی بیله میز!

بوندن کیین دشمنانه گپ لرنی یاولر سوزی دیب ایشانینگ ، یاولر گه یول بیرمس لیگمیز کیره ک.

- یوق بیزلریلان حسابنی تصفییه قیلینگ ، سیزگه بیره دیگن قیزی میز یوق! دیدی.

اویده سکوت حاکم قایتدی. همه بیرجیم - جیت. کمپیر آنه اوغلی نینگ زندانی بولگن پیتدن بویان ، نان و آش ییمی بیغلردی.

جرار بای آپه سی نینگ حضوریده یوزی بیرگه ایدی. کمپیر آنه ینه - ده ، بوآتنی تارتیب مینی حقیمگه سین ایتدینگ! ایناغم بولمه سن ... تاپیلمه ی کیتگین ! ... دیه آقه یاتگن کوزیاش نینگ رومالچه سی

بیلن آریتدی. جرار موم ولال ایدی و بیر آغیز سوز گپیریش گه اونده حال قالگن یوق و آپه سیگه چراغ اوغلی تاش ارتباطیده قه بیرلرنی قیدیریب اوزیگه یاردمچی تاپیش ده کوچه تامان یوره باشله دی. تیشه بای، تویمراد یرتی اوغیل گیلدی و شولرگه اوخشه گن بیرقنچه یاش اولوغ گپیروچی لرنی اوزیگه سپردیک بیلدی و اولر نینگ بیرگه بیغنه دی.

اریکین چراغ اورته ده یانرایدی. دسترخوان نینگ اوپیر - بویبرده اونچه مونچه قاتتیق گینه نان لره هم تشله نگن ایدی. تیشه بای پیاله سیده گی چاینی قولیگه آلیب بیراوپله دی - ده جرار اکه گه قره ب:

- خوش ایندی نیمه قیلماقچی سیز؟ دیگن پیتده جرار بای ایتدی: لیکن قرّی آنه سی کوبیزنی تیندیرمه یدی؟

تویمراد یرتی ینه سوره دی :

جرار بای ، اصلی ده تاش نیمه دیر ایش قیلگن اوزی ... بیزنی اگر
سوره سنگیز باش اوزی اوئیده ایدی. وکیچه وکوندوز هیچ بیرگه
بیردقیقه هم کمیته گن بوگپ لر بیربهتان دیر... وکیم نی قورشه
گن ایش لیگینی هم بیله من...

اوندی بولسه ایش آسان، دراوباریب حکومت لیکن چیقاریب کیله
میزدیه، فاتحه ودعا قیلیب اویدن چیقديلر.

ایرته بیلن کمپیر آنه ملااذان او یقودن توریب ، سقر نینگ آخریگه
بیرسبد دُرشته نی کوتریب باریب تشله دی. ات ایسه تاش بندی بولگن
دن بویان اونچه لر خوشحال ایمس ایدی. کمپیر آتگه کوزی توشگچ
اوغلی تاش یادیگه کیلیب یوره ک آنگه سی کوزیدن سوو بولیب
تامردی. لیکن جرار آپه سیگه گیرمسدن ملااذان اویدن چیقیب کیتدی.
وأنه خان نینگ کوزی تورت ایدی.

بیرکون مکمل اوتدی وجرار آقشام کیلمه دی. کمپیر ایسه یالغیز بوکیچه
نینگ اوتکزماچی ایدی. بیرسیس ایشیتیلدی. لیکن آنه سی اوسیس گه
فکری بولمه ی قالدی. واونگه چه تاش ایشیکدن :

-- آنه جان مین کیلیم ! دیه اویگه کیردی وشونده ناقی کمپیر آنه قه
بیردن دیر قولتیغیگه قوش کیرگن دیک بولیب، بوگیریب اوغلی تاش
بوینیگه آسیلدی. کوزیاشی مروارید تاشلردیک تامردی.

- اوله ی سینگه ! اوغلیم کیلیب قالدینگ می؟ ینه هم سینی کوره رایکن من! دیه ، بیغله ی باشله دی. ولیکن تاش مردانه لیک بیلن آنه سیگه قره ب:

- آنه جان ! ...بیغله منگ . مینی پاک و گناه سیزلیگیم ثابت بولدی. ومین آزاد بولدیم و کیم یامان و کیم یخشی لیگی همه گه عیان بولدی! - دیه ، آنه سی بوینی قوچاقله دی .

ایرته بیلن سقر، تاش نینگ قولیدن بیر سطل سوونی ایچیب، بیلدی که بوگون ایگه سی اونینگ ینه قره شیگه کیلیب قالدی. شونده ، دوست محمد کوچه لیک لریدن بیر بولیب اونی کورگنی کیلدی ومهراره لش قوچاق آچیب کوریشگینچه:

- دشمنلرنصیبی بولسین ... نیمه وقتده ی گپ لر بولیب قالدی! ...
- ای آشنا! تقدیر و قسمت ایکن، گناهینگ تاشسه شوندی بوله دی! -
دیب ایکی لری مهمان خانه گه تامان یوره باشله دیلر.

تاش بیر هفته دن سونگ اوغلاق میدانیکه کیلدی. ات لر کیشنه ب ، مست ودیوانه وار، بیر - بیر او لری بیلن اوروشماقچی ایدی ولی اوستیگه پهلوان چاپ انداز ییگیت لر اولرنینگ ممانعت قیلدیلر، تاش " سقر" نینگ جلویدن محکم اوشله گینچه تارتیب تورگن سقر میدانده گی ات لر ایچیده معلوم دار بیر ات ایدی.

تماشاجی خالیق هم اوغلاق اعلانیکه کوتیب تورگن ایدی لر.
لاودسیپر کرده اوغلاق چاپه دیگن لر نینگ اونده دی! ..

اوغلاق باشلندی. آتلراینگ کورکم وداویوره ک لیک بیلن اوچکنی بیردن کوتاردی و تاکیم بیراق تامان بارگینچه یارمحمد بای نینگ تورئیغیگه تاش هم تقیم بولدی- ده اوچکنی بیرق گچه تشله دی.

شوانتاده لاودسپیکر اوغلاق نی تاش " سقر " نفعی گه اعلان قیلدی. وینه بیرقدن حلال دایره گه اعلان بولدی. سقر ینه ده اینگ سونگی قیزیقرلی حالده اوچکنی دایره گه کیلتیردی. باشقه آت لر ایسه سقرگه مانع بولیب تورگن پیتی شیرنظر قولیده بیچاق بیلن سقر کوسکی دن سوقدی. وسقر اوشنده هم حتی آخسمه سدن اوغلاقنی حلال دایره گه ایلتیب تشله دی- ده ، وضعیتنی بیرآز اوزگچه بوزیلیب قالدی. تاش ایسه درحال آت نینگ یره داربولگنی اوچون آت بیلن یومه لنیب بیقلدی و تاش بیلن شیرنه نینگ اورشگنی گه باعث بولدی.

بو حادثه دن همه خبر تاپدی ، ولی یارمحمد بای نینگ آت لریدن بیردی هم میدانده تورمه دی هر یانگه کیتیشه باشله دی لر.

اوغلاق بوزلدی. همه اولوس اوزاویلریگه کیتیشدیلر. شوانتاده جرارایسه بو حادثه سببلی شیرینه ، بایخان واوشنگه اوخشش آشنا واورتاغلی بیرین - کیتین ، جرار نینگ اورته گه آلدی لر.

- جرار بای ! ... قنده ی بولسه هم جیگر - جیگرودیگر-دیگر،اماسین ایشینگنی ایتدینگ ! - دیدی وجرار نینگ بیچاقلب تورگن پیتده بیرآز عسکرلر اولرنینگ توت—تدیلر و تاش ایسه بیگناه تانیلیب اوزتویبی نی باشله ماق چی بولدی.

(اداغ)

منبع و روخطلر:

- ۱: آلتاي، نورالله، همه گپ پۇلده (حكايه لر تۇپلمى)، افغانستان قلم انجمنى نشرى، افغان مسلكى مطبعه سى چاپى، چاپ يېلى ۱۳۸۶ كابل.
- ۲: ابراهيم، رحيم، قۇياش فصلنامه سى (مير عيشيرنووى فرهنگى انجمنى، فارياب ولايتى شورانشرياتى) ۲-۳ سانلر، فارياب دولت باسمه خانه سى (گستتيرچاپى) [محمد كاظم اميني مدير ليگيده] ۱۳۷۱ يېلى، ميمنه.
- ۳: ايشانچ، ذكرالله، انترنتى صحيفه

<http://ishanch.blogfa.com/post-۵۲۲.aspx>

— [Mangu Bitiklar](#) ile birlikte, [Ottawa'da](#)

- ۴: جعفرى، سيد هاشم، سقيرات (حكايه لر تۇپلمى) مهتمم محمد حليم يارقين، افغانستان قلم انجمنى نشرى، ميوند باسمه خانه سى ۱۳۷۹، كابل.
- ۵: مرادى، قادر (درى تيلیده يازيلگن حكايه لر) اۇزبېك تيلیده اۇگيرووچى محمد ذاكر عمرى (تاغه تېميرچى و تۇپلنگ كۇنى) ميرزا اولوغ بېك باسمه خانه سى، مزار شريف، ۱۳۸۷ يېلى (حمل آيى).
- ۶: يارقين، دكتور شفيقه، يينه كۇرېشگونچه (حكايه لر تۇپلمى) افغانستان قلم انجمنى نشرى، ميوند باسمه خانه سى، ۱۳۸۶ يېلى كابل.